

Nieuwsbrief EHRC Updates

Nummer 14, 2025

Redactie: J.H. Gerards, H. Morre, J. Krommendijk, S. Lambrecht, P. Ölçer, B. Aarrass, L.E. Burgers, P. Cannoot, L.R. Glas, C. Mak, D.A.G. van Toor en C. Van de Graaf.

INHOUDSOPGAVE

Europees Hof voor de Rechten van de Mens

Europees Hof voor de Rechten van de Mens,

ECLI:CE:ECHR:2025:0710JUD005820714 10-07-2025

Bednarek e.a. t. Polen, EHRM 10 juli 2025, nr. 58207/14

Europees Hof voor de Rechten van de Mens,

ECLI:CE:ECHR:2025:0710JUD006475314 10-07-2025

Gullotti t. Italië, EHRM 10 juli 2025, nr. 64753/14

Europees Hof voor de Rechten van de Mens,

ECLI:CE:ECHR:2025:0710JUD000259916 10-07-2025

Korniyets e.a. t. Oekraïne, EHRM 10 juli 2025, nrs. 2599/16, 6904/16 en 12704/16

Europees Hof voor de Rechten van de Mens,

ECLI:CE:ECHR:2025:0710JUD000262316 10-07-2025

Rodina en Borisova t. Letland, EHRM 10 juli 2025, nrs. 2623/16 en 2299/16

Europees Hof voor de Rechten van de Mens,

ECLI:CE:ECHR:2025:0710JUD001093421 10-07-2025

Semenya t. Zwitserland, EHRM (GK) 10 juli 2025, nr. 10934/21

Europees Hof voor de Rechten van de Mens,

ECLI:CE:ECHR:2025:0710JUD007934016 10-07-2025

Tomenko t. Oekraïne, EHRM 10 juli 2025, nr. 79340/16

Europees Hof voor de Rechten van de Mens,

ECLI:CE:ECHR:2025:0710JUD007663416 10-07-2025

Wulffaert en Wulffaert Beheer NV t. België, EHRM 10 juli 2025, nr. 76634/16

Europees Hof voor de Rechten van de Mens,

ECLI:CE:ECHR:2025:0907JUD000801916 09-07-2025

Oekraïne en Nederland t. Rusland, EHRM (GK) 9 juli 2025, nrs. 8019/16 e.a.

Europees Hof voor de Rechten van de Mens,

ECLI:CE:ECHR:2025:0708JUD000293323 08-07-2025

B.R. t. Zwitserland, EHRM 8 juli 2025, nr. 2933/23

Europees Hof voor de Rechten van de Mens,

ECLI:CE:ECHR:2025:0708JUD00370722 08-07-2025

Google LLC e.a. t. Rusland, EHRM 8 juli 2025, nr. 37027/22

Europees Hof voor de Rechten van de Mens,

ECLI:CE:ECHR:2025:0708JUD008102817 08-07-2025

Rafiyev t. Azerbeidzjan, EHRM 8 juli 2025, nr. 81028/17

Europees Hof voor de Rechten van de Mens,

ECLI:CE:ECHR:2025:0708JUD001360920 08-07-2025

Selahattin Demirtaş t. Turkije, EHRM 8 juli 2025, nr. 13609/20

Europees Hof voor de Rechten van de Mens,

ECLI:CE:ECHR:2025:0703JUD004991722 03-07-2025

Arvanitis en Phileleftheros Public Company Limited t. Cyprus, EHRM 3 juli 2025, nr. 49917/22

Europees Hof voor de Rechten van de Mens,

ECLI:CE:ECHR:2025:0703JUD004089922 03-07-2025

Ludes e.a. t. Frankrijk, EHRM 3 juli 2025, nrs. 40899/22, 41621/22 en 42956/22

Europees Hof voor de Rechten van de Mens,

ECLI:CE:ECHR:2025:0703JUD002603523 03-07-2025

M.K. t. Letland, EHRM 3 juli 2025, nr. 26035/23

Europees Hof voor de Rechten van de Mens,

ECLI:CE:ECHR:2025:0703JUD002815022 03-07-2025

N.T. t. Cyprus, EHRM 3 juli 2025, nr. 28150/22

Europees Hof voor de Rechten van de Mens,

ECLI:CE:ECHR:2025:0701JUD000603319 01-07-2025

A.R. t. Verenigd Koninkrijk, EHRM 1 juli 2025, nr. 6033/19

Europees Hof voor de Rechten van de Mens,

ECLI:CE:ECHR:2025:0701JUD005653222 01-07-2025

Hayes e.a. t. Verenigd Koninkrijk, EHRM 1 juli 2025, nrs. 56532/22 en twee andere

Europees Hof voor de Rechten van de Mens,

ECLI:CE:ECHR:2025:0107JUD000742817 01-07-2025

Mustafa en Mustafova t. Bulgarije, EHRM 1 juli 2025, nr. 7428/17

Hof van Justitie van de Europese Unie

Hof van Justitie van de Europese Unie, ECLI:EU:C:2025:551 10-07-2025

DADA Music en UPFR, HvJ EU 10 juli 2025, zaak C-37/42

RECHTSPRAAK

Wulffaert en Wulffaert Beheer NV t. België, EHRM 10 juli 2025, nr. 76634/16

Klagers zijn strafrechtelijk veroordeeld tot een boete omdat zij bouwwerken hadden aangelegd in strijd met een wettelijke regeling. Ook moesten zij de bouwwerken slopen. Op het moment van de aanleg vielen de werkzaamheden echter onder een uitzonderingsregeling in een Vlaams uitvoeringsbesluit. Het EHRM oordeelt dat een dergelijk uitvoeringsbesluit naar Belgisch recht misschien niet de status heeft van een wettelijke regeling, maar dat het wel een ‘wet’ is in de zin van art. 7 EVRM. Bovendien waren ook wettelijk de werkzaamheden niet meer strafbaar op het moment van de veroordeling. Dit betekent dat art. 7 EVRM is geschonden.

Tijdens een controle in 2011 stelde de politie vast dat er bouwwerkzaamheden werden uitgevoerd op een grondperceel dat in eigendom was van klagers. De politie gelastte dat de werkzaamheden werden stopgezet en klagers werden hiervoor vervolgd. Zij werden door de rechter schuldig bevonden aan het bouwen van een woning met oprit, pad, terrassen en tuinhuis in strijd met het bestemmingsplan. Zij kregen daarvoor een boete opgelegd van elk 13.000 euro en werden verplicht de bouwwerken te slopen. Dit vonnis werd in hoger beroep verworpen en een cassatieberoep werd afgewezen.

Voor het EHRM hebben klagers gesteld dat zij ten onrechte veroordeeld zijn wegens bouwen zonder vergunning, terwijl uit de op dat moment geldende Vlaamse regelgeving bleek dat bepaalde werkzaamheden werden uitgezonderd van de vergunningplicht. Zij beroepen zich daarbij op art. 7 EVRM. Daarbij betreft de klacht niet de woning zelf, maar alleen de veroordeling voor het aanleggen van een oprit, een pad, terrassen en een tuinhuis. De regering heeft niet betwist dat op het moment waarop de werkzaamheden werden uitgevoerd, dit soort werkzaamheden werd afgedekt door een uitzondering op de vergunningplicht. Wel heeft de regering erop gewezen dat deze uitzondering er niet aan afdeed dat de werkzaamheden op

zichzelf onrechtmatig waren op grond van een decreet uit april 2000 en dat de uitzondering alleen was neergelegd in een uitvoeringsbesluit van de Vlaamse overheid dat niet dezelfde rechtskracht had als een wet. Het Hof benadrukt dat het begrip ‘wet’ in art. 7 EVRM ook dergelijke uitvoeringsbesluiten omvat, nu een materiële invulling aan de term moet worden gegeven. Het enkele feit dat een vrijstelling van een vergunningplicht is voorzien in een uitvoeringsbesluit en niet in een wet in strikte zin, doet dan ook niet af aan de werking van art. 7 EVRM. Daar komt nog bij dat het uitvoeringsbesluit in dit geval een noodzakelijke uitwerking vormde van het eigenlijke, onderliggende decreet. Het Hof wijst er ook nog op dat de nu gehanteerde constructie de paradoxale situatie oplevert dat klagers strafrechtelijk zijn veroordeeld tot een boete en de sloop van de bouwwerken, terwijl door een wijziging van de regeling deze werkzaamheden niet meer vergunningplichtig waren onder de geldende wetgeving. Dit alles maakt dat art. 7 EVRM is geschonden.

Instantie: Europees Hof voor de Rechten van de Mens

Datum uitspraak: 10-07-2025

ECLI: ECLI:CE:ECHR:2025:0710JUD007663416

Zaaknummer: 76634/16

Wetsartikelen: EVRM art. 7

RECHTSPRAAK

Tomenko t. Oekraïne, EHRM 10 juli 2025, nr. 79340/16

Tomenko zat voor de regeringsfractie van de politieke partij Solidariteit in het parlement. Uit protest tegen de koers wilde hij uit de fractie stellen, maar in zijn geval werd een regeling van gedwongen mandaat toegepast, waardoor hij daardoor ook zijn zetel moest opgeven. Het Hof benadrukt dat de regeling van gedwongen mandaat op gespannen voet staat met het in Europa breed geaccepteerde beginsel van vrij mandaat en dat parlementsleden niet de politieke partij, maar het electoraat moeten kunnen vertegenwoordigen. Bovendien was er geen duidelijke grondslag voor het toepassen van de gedwongenmandataatsregeling. Art. 3 EP EVRM is hierdoor dan ook geschonden.

Klager is in verschillende jaren verkozen als parlements lid. Ook in 2014 was hij kandidaat op de lijst van de toenmalige president. Na zijn verkiezing werd hij benoemd tot plaatsvervangend fractievoorzitter. De fractie maakte deel uit van de regeringscoalitie. In 2015 trok klager zich terug uit de fractie omdat hij het oneens was met de ‘antihumanitaire’ en ‘antisociale’ koers die de partij zou varen met betrekking tot de begroting. Drie maanden later nam de partij een nieuwe regel aan waardoor een ‘imperatief mandaat’ aan de voor deze partij verkozen parlementsleden kon worden opgelegd. Zij konden daardoor niet langer vrij de fractie verlaten zonder ook hun zetel op te geven. Klager en een andere parlementariër werden daardoor gedwongen uit het parlement te stappen. De nieuwe regel werd niet consistent toegepast: achttien parlementariërs die zich later terugtrokken uit de fractie hoefden hun zetel niet op te geven. Klager heeft geprocedeerd over de regel, maar is niet in het gelijk gesteld.

Voor het EHRM heeft klager gesteld dat de vroegtijdige beëindiging van zijn zittingstermijn als parlements lid in strijd komt met verschillende EVRM-bepalingen, maar het Hof behandelt de zaak alleen in het licht van art. 3 EP EVRM. Het merkt op dat er geen formele wetgeving bestaat in Oekraïne die dit soort interne kwesties binnen politieke partijen en fracties regelt.

Wel blijkt uit de eed die parlementariërs moeten afleggen dat zij het Oekraïense volk vertegenwoordigen en hun taak uitoefenen in het belang van al hun landgenoten. Ook is er een grondwettelijke regeling die het mogelijk maakt dat een termijn eerder wordt beëindigd omdat een parlementariër uit een fractie stapt. Deze regeling is tot de situatie van klager echter nooit toegepast, waardoor klager niet kon voorzien dat zijn beslissing om zich terug te trekken uit de fractie dit gevolg zou hebben. Verder waren er geen procedurele regels ter bescherming van parlementsleden, zodat bijvoorbeeld geen motivering hoefde te worden gegeven.

Het Hof wijst er verder op dat verschillende organisaties, waaronder de Venetië Commissie, hebben gesteld dat de regeling van een imperatief mandaat onverenigbaar is met het uitgangspunt van een vrij en onafhankelijk mandaat, dat onderdeel vormt van de Europese constitutionele tradities. Het begrijpt dat het versterken van partijdiscipline en het voorkomen van parlementaire blokvorming belangrijk is voor het effectief functioneren van een parlement. Met de Venetië Commissie merkt het bovendien op dat het aanvaardbaar is om maatregelen te treffen om het 'uitverkopen' van mandaten tegen te gaan. Niet aanvaardbaar is het daarentegen om een politieke partij boven het electoraat te stellen en de partij de kans te geven om een verkiezingsresultaat te vernietigen. Dat was in dit geval wel aan de orde. De beëindiging van klagers zittingstermijn als parlementariër was dan ook zowel onrechtmatig als disproportioneel. Daarmee is art. 3 EP EVRM geschonden.

Instantie: Europees Hof voor de Rechten van de Mens

Datum uitspraak: 10-07-2025

ECLI: ECLI:CE:ECHR:2025:0710JUD007934016

Zaaknummer: 79340/16

Wetsartikelen: EVRM art. 3 P1

RECHTSPRAAK

**Semenya t. Zwitserland, EHRM (GK) 10 juli 2025, nr.
10934/21**

Semenya is een Zuid-Afrikaanse olympische atleet. Zij moet volgens de sportbond een hormoonbehandeling ondergaan om mee te mogen blijven doen aan internationale wedstrijden in de vrouwencategorie. Het Court of Arbitration for Sport (CAS) heeft haar bezwaren hiertegen verworpen. De Grote Kamer oordeelt dat het geen rechtsmacht heeft om te bepalen of het CAS en het Zwitserse hooggerechtshof hiermee in strijd met art. 8 jo. 14 EVRM hebben geoordeeld. Wel is het bevoegd om te oordelen dat het CAS en het hooggerechtshof de proportionaliteit van de vereisten onvoldoende grondig hebben beoordeeld, in strijd met art. 6 EVRM.

Klaagster is een Zuid-Afrikaanse internationale atleet die is gespecialiseerd in afstanden van 800 tot 3000 m. Zij maakt bezwaar tegen een aantal regels van de International Association of Athletics Federations (IAAF – nu World Athletics), die vereisen dat zij een hormoonbehandeling ondergaat om haar natuurlijke testosterongehalte naar beneden te brengen om mee te kunnen doen in internationale wedstrijden in de vrouwencategorie. Door haar weigering om de behandeling te ondergaan kan zij niet meer deelnemen aan internationale competities. Haar bezwaren tegen de reguleringen van de IAAF zijn verworpen door het internationale Hof van Arbitrage voor Sport (Court of Arbitration for Sport, CAS).

Op 11 juli 2023 heeft een Kamer van het Hof geoordeeld dat klaagster in Zwitserland niet voldoende institutionele en procedurele waarborgen zijn geboden voor een effectieve beoordeling van haar bezwaren, die zagen op onderbouwde en plausibele claims van discriminatie op grond van haar verhoogde testosteronniveau dat werd veroorzaakt door ‘differences of sex development (DSD)’. Vanwege het grote persoonlijke belang van klaagster maakt dit dat Zwitserland de beperkte *margin of appreciation* heeft overschreden die bestaat bij discriminatie op grond van geslacht of geslachtskenmerken. De Kamer stelde daarom een

schending vast van art. 13 en 14 jo. art. 8 EVRM.

Zwitserland heeft daarop verzocht om een hogere voorziening bij de Grote Kamer. Deze gaat daarbij allereerst na of het EHRM eigenlijk wel rechtsmacht heeft om te oordelen over de beslissing van het CAS. Klaagster zelf valt niet binnen de rechtsmacht van Zwitserland en Zwitserland heeft ook geen gezag over het toepasselijke sportreglement. In uitzonderlijke omstandigheden kan wel een uitzondering worden gemaakt op de primair territoriale werking van het EVRM. Daarbij kan relevant zijn dat het CAS is gevestigd in Zwitserland en dat Zwitsers recht voorziet in een mogelijkheid van hoger beroep tegen oordelen van hoogste, in Zwitserland gevestigde arbitragehoven. In de onderhavige zaak kan bovendien worden aangenomen dat de nationale procedure een geschil over een burgerlijk recht vormde in de zin van art. 6 lid 1 EVRM. Klaagster viel dan ook binnen de Zwitserse jurisdictie voor zover het de procedurele aangelegenheden in deze zaak betreft en het Hof kan deze klachten dan ook beoordelen.

De andere vraag is of het Hof eveneens een oordeel kan geven over de klachten over discriminatie onder art. 8 jo. 14 EVRM. In deze zaak is echter geen van de eerder geaccepteerde uitzondering op het beginsel van territoriale jurisdictie van toepassing. Het Hof eerder geoordeeld, in de zaak *Platini*, dat er een positieve verplichting kan voortvloeien uit art. 8 EVRM om te voorzien in een procedure waardoor iemand zijn belangen kan vertegenwoordigen, maar de Kamer heeft ten onrechte aangenomen in de zaak *Semenya* dat deze verplichting ook geldt in een zaak over art. 14 EVRM. In de zaak *Platini* was er namelijk nog wel enige link met art. 8 EVRM en Zwitserland omdat de zaak een boete betrof die was opgelegd door de FIFA, een rechtspersoon naar Zwitsers recht die ook zijn zetel in Zwitserland heeft. Bovendien betrof die zaak geen internationale, maar nationale arbitrage. De Grote Kamer ziet ook verder geen precedents waaruit kan worden afgeleid dat een staat onder art. 8 en 14 EVRM procedurele positieve verplichtingen kan hebben in een zaak waarin overigens rechtsmacht ontbreekt. Bovendien ontbreken andere aanwijzingen in de voorliggende zaak waarin het een jurisdictionele link kan vinden tussen Zwitserland en de bestreden beslissing. Het kan ook niet instemmen met de bevinding van de meerderheid van de Kamer dat een extra reden om de zaak toch te behandelen is gelegen in het feit dat het niet aannemen van rechtsmacht betekent dat een hele categorie van zaken – namelijk die over de rechten van professionele vrouwelijke sporters – zou worden uitgesloten en dat in strijd zou komen met de geest, het voorwerp en het doel van het EVRM. Een en ander betekent volgens 13 van de 17 rechters dat het Hof geen rechtsmacht heeft om de klacht over art. 8 jo. 14 EVRM inhoudelijk te behandelen.

Ten aanzien van de inhoud van de klacht over art. 6 EVRM benadrukt het Hof dat zijn enige taak is om te onderzoeken of de nationale rechter de door deze bepaling geboden procedurele

waarborgen voldoende heeft nageleefd. Het roept verder in herinnering dat op zichzelf art. 6 EVRM niet in de weg staat aan het instellen van arbitragehoven en dat het gebruik daarvan gepaard kan gaan met enig verlies van waarborgen voor de claimanten. Juist vanwege dat verlies is het wel een voorwaarde dat beide partijen vrijelijk instemmen met het instellen van arbitrage en daarbij bewust en expliciet afstand doen van bepaalde rechten.

Op het terrein van de sport is het, vanwege het zeer gespecialiseerde karakter van dit terrein, niet onredelijk om gebruik te maken van een arbitragesysteem. Dat heeft bovendien als voordeel dat oordelen snel en zonder hoge kosten kunnen worden gegeven. Een wereldomspannend systeem van sportarbitrage betekent verder dat enige uniformiteit en rechtszekerheid worden geboden. Tegelijkertijd bestaat er juist in de sport een structurele disbalans tussen de sporters en de organisaties die hun activiteiten beheersen. De structuur is erg hiërarchisch en daarmee heel anders dan die in reguliere contractuele verhoudingen. De sportorganisaties hebben taken die sterk lijken op wetgevende bevoegdheden, bijvoorbeeld doordat ze kunnen bepalen wie onder welke omstandigheden mogen meedoen aan competities. Zij zijn bovendien in de positie om het gebruik van arbitrage via CAS vrijwel exclusief op te leggen. Gelet daarop is het des te belangrijker dat een reguliere overheidsrechter, in het onderhavige geval het Zwitserse federale hooggerechtshof, zeer grondig kan onderzoeken of alle nodige procedurele waarborgen zijn geboden.

Het Hof stelt daarbij vast dat klaagster zich in een vergelijkbare situatie bevond als de klaagsters in *Mutu en Pechstein*, in die zin dat zij geen mogelijkheid had om zich te onttrekken aan de arbitrageregeling zonder het risico te lopen dat zij niet meer aan competities zou kunnen deelnemen. Het Hof benadrukt verder dat de onderhavige zaak nog extra aandacht van het hooggerechtshof vergde omdat deze niet alleen ging over burgerlijke rechten, maar ook om het recht op respect voor de menselijke waardigheid. Klaagster en andere atleten zijn namelijk verplicht om een indringend onderzoek te ondergaan en eventueel een operatie of medische behandeling te ondergaan om deel te kunnen nemen aan internationale wedstrijden.

Het Hof onderzoekt in dit verband allereerst of het CAS en de federale rechter voldoende procedurele waarborgen heeft geboden. Het stelt vast dat beide rechters zeer uitgebreid onderbouwde uitspraken hebben gedaan en dat het CAS zo'n 30 medische, wetenschappelijke en juridische deskundigen heeft gehoord. Ook blijkt het CAS grofweg dezelfde maatstaven te hebben aangelegd als het Hof zelf zou doen. Opmerkelijk acht het Hof wel dat het CAS precies de proportionaliteit en redelijkheid van de gestelde eisen niet heeft beoordeeld, terwijl juist dit de kern vormde van de klachten van klaagster en dit element ook doorslaggevend zou moeten zijn in het voorgelegde geschil. Het federale hooggerechtshof heeft dit niet als problematisch beoordeeld, maar heeft op dit punt beoordelingsruimte gelaten aan het CAS.

Daarmee heeft het niet zo strikt geoordeeld als het had kunnen doen – gelet op precedents – en als het had moeten doen gelet op wat er op het spel stond. Dit betekent volgens vijftien van de zeventien rechters dat art. 6 lid 1 EVRM is geschonden.

Instantie: Europees Hof voor de Rechten van de Mens

Datum uitspraak: 10-07-2025

ECLI: ECLI:CE:ECHR:2025:0710JUD001093421

Zaaknummer: 10934/21

Wetsartikelen: EVRM art. 1, EVRM art. 6 lid 1, EVRM art. 8, EVRM art. 13 en EVRM art. 14

RECHTSPRAAK

**Selahattin Demirtaş t. Turkije, EHRM 8 juli 2025, nr.
13609/20**

Selahattin Demirtaş – een prominente Koerdische oppositiepoliticus – zit sinds 2016 vast op verdenking van oproepen tot geweld. De Grote Kamer van het EHRM heeft geoordeeld dat deze detentie in strijd is met art. 5 en 18 EVRM. In 2019 is Demirtaş op basis van een lichte herkwalificatie van de feiten opnieuw in voorarrest genomen. Het EHRM oordeelt dat deze herkwalificatie geen verschil maakt: ook de nu opgelegde hechtenis is niet gebaseerd op enige redelijke verdenking en ook hierbij is aantoonbaar dat deze vooral is gericht op het onderdrukken van democratisch debat. Art. 5 en 18 zijn dan ook opnieuw geschonden.

Klager is een prominente oppositiepoliticus voor een pro-Koerdische politieke partij (HDP). Sinds november 2016 zit hij gevangen in verband met ‘de gebeurtenissen van 6-8 oktober 2014’. In 2019 is hij in verband met dezelfde gebeurtenissen, maar met iets ander aanklachten, in voorlopige hechtenis genomen. Deze gebeurtenissen hielden in dat Daesh (IS) in Kobani (Syrië) in gevecht was geraakt met een Syrische militante groepering die in Turkije is verboden vanwege de banden met de eveneens verboden pro-Koerdische organisatie PKK. Vanwege de geweldsuitbraak stelde Turkije de grenzen met Syrië open om vluchtelingen te kunnen opnemen, maar de grens met Syrië werd vanuit Turkije gesloten om Koerdische strijders te verhinderen om naar Kobani te gaan om daar te vechten. Naar aanleiding daarvan vonden in Turkije grootschalige protesten plaats die op 6 oktober gewelddadig waren geworden. Voor zijn rol daarbij is klager strafrechtelijk vervolgd. Deze vervolging en de in het kader daarvan voorlopige hechtenis en gevangenisstraf heeft geleid tot een uitspraak van de Grote Kamer van het EHRM in 2020. Daarin oordeelde de Grote Kamer dat de aanhouding en hechtenis in strijd waren met art. 5 lid 1 en 3, 10 en 18 EVRM. Na bestudering van deze uitspraak heeft het Assisenhof van Ankara besloten dat klager toch in voorlopige hechtenis moest worden gehouden. Volgens het Assisenhof was vanwege het voegen van twee

aanklachten de zaak in de huidige vorm een andere dan de kwestie die het Hof in 2020 had beoordeeld. In 2024 heeft het Assisenhof klager veroordeeld tot 42 jaar gevangenisstraf. De zaak is nog aanhangig voor het Turkse Constitutionele Hof.

Bij het EHRM heeft klager verschillende klachten ingediend met betrekking tot de verenigbaarheid van de voorlopige hechtenis met art. 5 EVRM.

Het Hof overweegt allereerst dat het Constitutionele Hof niet spoedig genoeg over de hechtenis heeft geoordeeld, in strijd met art. 5 lid 4 EVRM. Dit rechtsmiddel hoefde klager dan ook niet volledig uit te putten alvorens zijn klacht bij het Hof te kunnen indienen.

Over de voorlopige hechtenis overweegt het Hof dat deze is opgelegd in verband met dezelfde gebeurtenissen als die waarop de uitspraak van de Grote Kamer uit 2020 betrekking heeft. Bepaalde bewijsmaterialen waarop de staat zich heeft beroepen zijn ook al bestudeerd in het kader van die zaak en als onvoldoende afgewezen. Het nu aangevoerde, nieuwe bewijsmateriaal is ontoereikend om een objectieve buitenstaander ervan te overtuigen dat klager zich schuldig kon hebben gemaakt aan de feiten waarvoor hij in voorlopige hechtenis is genomen. Het bewijs komt erop neer dat klager destijds een wettige en door de Turkse overheid goedgekeurde bijeenkomst heeft gehad met de deelnemers aan het conflict in Kobani en dat hij daar een oproep heeft gedaan aan IS om Kobani niet binnen te vallen. Er is niets in de manier waarop klager heeft deelgenomen aan het gesprek dat erop wijst dat hij heeft opgeroepen tot geweld of opstandigheid. Datzelfde geldt voor klagers politieke toespraken en interviews in de relevante periode. Het Hof wijst er bovendien op dat klager pas vijf jaar na de gebeurtenissen van 2014, waarnaar in datzelfde jaar al een strafrechtelijk onderzoek is ingesteld, in voorarrest is genomen. Klager zat toen al sinds 2016 vast en het Hof heeft in 2020 nog geoordeeld dat voor die hechtenis geen reden kon worden gevonden in de beweerde oproepen tot geweld. Dit betekent dat er geen relevante en voldoende redenen waren om klager gedurende ruim vier jaar in voorlopige hechtenis te houden, zodat art. 5 lid 1 en 5 lid 3 EVRM zijn geschonden. Nu er geen gelegenheid is geboden om de gronden voor deze hechtenis te betwisten, is in verband hiermee ook art. 5 lid 4 EVRM geschonden. Gelet op dit oordeel ziet het Hof geen reden om de klachten over art. 10 EVRM afzonderlijk te onderzoeken.

Wel buigt het Hof zich over de stelling dat Turkije misbruik heeft gemaakt van zijn bevoegdheid om de EVRM-rechten te beperken in de zin van art. 18 EVRM. De Grote Kamer heeft ook daarover al in 2020 uitspraak gedaan en de onderhavige zaak kan niet los worden gezien van de kwestie die toen speelde. De Grote Kamer overwoog destijds dat Turkije in feite niet geïnteresseerd was in klagers mogelijke betrokkenheid bij de gebeurtenissen van 2014, maar hem vooral gevangen wilde houden om op die manier zijn politieke activiteiten te

verhinderen. In het onderhavige geval ziet het Hof dat de tweede plaatsing in voorarrest louter is gebaseerd op een lichte herkwalificatie van de ten laste gelegde vergrijpen. Ook nu is bovendien gebleken dat er geen begin van bewijs is dat klager deze feiten heeft gepleegd. Evenmin is aangetoond dat de autoriteiten al in 2014 aannamen dat klager had geïnstigeerd tot gewelddadige demonstraties. Gewezen is ook op verschillende latere toespraken van klager die op geen enkele manier relevant zijn voor de ten laste gelegde feiten uit 2014. Het Hof overweegt verder dat er grote zorgen zijn over de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht, zoals in recente opinies van de Venetiëcommissie is bevestigd. Dit alles in onderlinge samenhang bekijken concludeert het Hof ook nu dat de hechtenis primair een doel nastreefde dat buiten de toegelaten legitieme doelstellingen voor beperking is gelegen (ulterior purpose), namelijk het onderdrukken van publiek en democratisch debat. Art. 18 EVRM is dan ook geschonden.

Instantie: Europees Hof voor de Rechten van de Mens

Datum uitspraak: 08-07-2025

ECLI: ECLI:CE:ECHR:2025:0708JUD001360920

Zaaknummer: 13609/20

Wetsartikelen: EVRM art. 5 lid 1, EVRM art.5 lid 3, EVRM art. 5 lid 4 en EVRM art. 18

RECHTSPRAAK

**Rodina en Borisova t. Letland, EHRM 10 juli 2025, nrs.
2623/16 en 2299/16**

Rodina is een pro-Russische organisatie in Letland die in 2014 op Overwinningsdag een Russische mars wilde organiseren in Riga. Borisova wilde samen met B.A. een ander protest organiseren waarvan aannemelijk was dat steun zou worden uitgesproken voor de separatistische beweging in Oost-Oekraïne en voor de Russische militaire en politieke controle daar. Daarom werd goedkeuring onthouden. Het Hof acht dat aanvaardbaar onder art. 11 EVRM: de demonstratievrijheid mag niet worden benut om democratische idealen en waarden te ondermijnen, om de superioriteit van een bepaalde natie te benadrukken en om oorlogspropaganda te verkondigen.

Eerste klager is een Letse organisatie die in Letland pleit voor de vertegenwoordiging van de Russischspreekende minderheid en de bescherming van de Russische identiteit. Op Overwinningsdag (9 mei) 2014 wilde de organisatie een Russische mars organiseren in het centrum van Riga. In Letland wordt deze dag geassocieerd met de onwettige bezetting en annexatie door de USSR. De Letse autoriteiten onthielden toestemming voor de mars omdat die was bedoeld om nationale haat op te roepen. De rechter bevestigde deze weigering vanwege de gespannen situatie in Letland als gevolg van het optreden van Rusland in Oekraïne.

Tweede klaagster verzocht in 2014 om toestemming om een protest te organiseren voor de Oekraïense ambassade in Riga, gericht op het beëindigen van de oorlog in zuidoost Oekraïne. B.A. zou daar verantwoordelijk zijn voor de ordehandhaving en hij zou waarschijnlijk ook de eigenlijke organisator zijn van de demonstratie. B.A. was eerder betrokken bij activiteiten gericht tegen de onafhankelijkheid, soevereiniteit en territorialiteit van Oekraïne. Onder meer omdat het de autoriteiten niet waarschijnlijk leek dat deze demonstratie zou verlopen zoals

voorgesteld, werd ook hiervoor geen toestemming geven.

Klagers hebben voor het EHRM gesteld dat de weigering van toestemming een schending oplevert van art. 11 EVRM. Het Hof erkent dat deze weigering het legitieme doel nastreefde van bescherming van de nationale veiligheid, openbare orde en de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen. De demonstratievrijheid mag niet worden benut om de idealen en waarden van een democratische samenleving te ondermijnen. Als dat het geval dreigt te zijn, mag een staat maatregelen nemen om zichzelf te beschermen.

Bij de beoordeling van de redelijkheid van de weigering moet het Hof rekening houden met de context van de verhouding tussen Letland en Rusland. Sinds 2008 heeft Rusland invallen gedaan in Georgië en Oekraïne, waar het nu ook politieke en militaire macht uitoefent. Op het moment waarop de demonstraties plaats zouden vinden was er een verhoogd risico van wanordelijkheden. Bij de demonstratie van B.A. zou sprake kunnen zijn van provocatieve oorlogspropaganda en ondersteuning van de niet-erkende separatistische en paramilitaire groeperingen in zuidoost Oekraïne. Het Hof acht de vrees voor het optreden van deze risico's niet ongegrond. Eerste klager heeft verder wel een kleinere demonstratie kunnen organiseren waarbij zij vrijelijk hun ondersteuning voor de separatisten in Oekraïne en de Russische ondersteuning daarvoor konden uitspreken.

Meer in het algemeen benadrukt het Hof dat oproepen om steun uit te spreken voor de superioriteit van een bepaalde natie en agressieve oorlogspropaganda geen plaats hebben in een democratische samenleving. Daarbij is er een risico van intimidatie, zoals ook uit filmpjes en slogans van eerste klager is gebleken. Dit betekent dat er een dringende sociale noodzaak bestond om de demonstraties te verbieden en dat art. 11 EVRM niet is geschonden.

Instantie: Europees Hof voor de Rechten van de Mens

Datum uitspraak: 10-07-2025

ECLI: ECLI:CE:ECHR:2025:0710JUD000262316

Zaaknummer: 2623/16 en 2299/16

Wetsartikelen: EVRM art. 11

RECHTSPRAAK

Rafiyev t. Azerbeidzjan, EHRM 8 juli 2025, nr. 81028/17

Rafiyev is volger van een kleine stroming binnen de Islam. Na een begrafenis kwam hij met anderen samen in een huis dat volgens de Azerbeidzjaanse autoriteiten leek op een moskee. Omdat de stroming niet formeel is geregistreerd zijn alle mannen aangehouden, vervolgd en bestraft met een boete. Het EHRM oordeelt dat er geen wettelijke grondslag was voor de aanhouding en dat het strafproces evident in strijd was met art. 6 EVRM. Daarnaast is het beboeten van een individu voor het deelnemen aan een religieuze samenkomst – ook al is die niet geregistreerd – onaanvaardbaar in het licht van art. 9 EVRM

Klager is een volger van een specifieke stroming binnen de Islam, het Nurisme. In 2017 werden hij en 21 anderen na een bezoek aan een begrafenis aangehouden in het huis van een kennis (T.A.); daarbij werd ook het huis doorzocht. Klager werd beschuldigd van het schenden van de regels rondom religieuze samenkomsten en kreeg daarvoor een bestuurlijke boete. Daarbij speelde onder meer mee dat het huis van T.A. geen woonhuis zou zijn en leek op een moskee waar religieuze bijeenkomsten konden worden georganiseerd; dit was volgens de autoriteiten in strijd met de geldende wetgeving.

Voor het EHRM heeft klager allereerst gesteld dat art. 5 EVRM is geschonden doordat hij zonder wettelijke grondslag is aangehouden en is vastgehouden op het politiebureau. Het Hof stelt vast dat er geen proces-verbaal van de aanhouding en de detentie is opgemaakt. Dit is als zodanig een volledige tenietdoening van de in art. 5 lid 1 EVRM vastgelegde rechten, zodat deze bepaling is geschonden.

In de tweede plaats heeft klager gesteld dat hij geen eerlijk proces heeft gekregen en dat het vonnis tegen hem onvoldoende is gemotiveerd, in strijd met art. 6 lid 1 EVRM. Het Hof wijst op de overeenkomsten tussen de onderhavige zaak en eerdere zaken waarin het al een schending van art. 6 EVRM heeft vastgesteld. Ook hier heeft de rechter onder andere niet gemotiveerd waarom hij meer waarde hechtte aan getuigenverklaringen van de politie en een

expert van het staatscomité voor religieuze zaken dan aan de verklaringen van klager en T.A. De rechter heeft geen zichtbare poging gedaan om zichzelf een objectief beeld te vormen van het gebeurde en heeft de lezing van de staat klakkeloos overgenomen. Art. 6 lid 1 EVRM is dan ook geschonden.

Tot slot heeft klager onder art. 9 EVRM gesteld dat de godsdienstvrijheid is geschonden door de arrestatie, detentie, vervolging en strafoplegging. Het Hof stelt vast dat de regering en de nationale rechters niet hebben toegelicht uit welke wettelijke bepalingen blijkt dat het niet is toegestaan om een religieuze bijeenkomst te organiseren in een privéomgeving zonder voorafgaande aanmelding. Hoewel het staten is toegestaan om te verlangen dat religieuze stromingen zichzelf registreren, is dat nog iets heel anders dan dat het geoorloofd zou zijn om een individuele gelovige te verbieden en te bestraffen voor het uiten van zijn geloofsovertuiging. Zou het Hof dat laatste aanvaardbaar vinden, dan zou dat leiden tot een uitsluiting van religieuze minderheidsstromingen die niet formeel zijn aangemeld. Dit zou bovendien betekenen dat de staat kan dicteren wat iemand wel of niet kan geloven. Art. 9 EVRM is dan ook geschonden.

Instantie: Europees Hof voor de Rechten van de Mens

Datum uitspraak: 08-07-2025

ECLI: ECLI:CE:ECHR:2025:0708JUD008102817

Zaaknummer: 81028/17

Wetsartikelen: EVRM art. 5 lid 1, EVRM art. 6 lid 1 en EVRM art. 9

RECHTSPRAAK

Oekraïne en Nederland t. Rusland, EHRM (GK) 9 juli 2025, nrs. 8019/16 e.a.

Oekraïne en Nederland hebben een statenklacht ingediend tegen Rusland in verband met de annexatie van De Krim, de ontvoering van Oekraïense kinderen naar Rusland, de vele mensenrechtenschendingen na de invasie van Rusland in Oekraïne in februari 2022, en het neerhalen van de vlucht MH17. Het EHRM oordeelt dat voor vrijwel alle EVRM-bepalingen sprake is van een systematische administratieve praktijk van schending. Specifiek voor de MH17 oordeelt het dat Rusland hiervoor verantwoordelijk was, dat Rusland ernstige obstructie van het onderzoek heeft gepleegd, en dat daarmee zoveel leed is toegebracht aan de nabestaanden dat ook art. 3 EVRM is geschonden.

Deze interstatelijke zaak vindt zijn basis in de bezetting en annexatie van De Krim – deel van het Oekraïense grondgebied – door Rusland in 2014 en de komst van Russische militairen in de Donbas (Donetsk, Luhansk) die uiteindelijk het feitelijke bewind in deze regio's hebben overgenomen. In deze periode vond in de regio's veel gewapend geweld plaats. De twee regio's zijn later eenzijdig uitgeroepen tot onafhankelijke staten. Op 17 juli 2014 werd de civiele vlucht MH17 neergehaald in Donetsk, waarbij de 298 inzittenden (waaronder 196 Nederlanders) om het leven kwamen.

In 2022 zijn deze ontwikkelingen gevolgd door een Russische invasie in Oekraïne, waarbij de Russische strijdmacht het grondgebied is binnengevallen en zwaar oorlogsgeweld heeft gebruikt dat leidde tot doden, gewonden en vernielingen op grote schaal. Sindsdien vinden op het Oekraïense grondgebied nog steeds regelmatig offensieven en tegenoffensieven plaats, zijn er zware gevechten en maken de Russische strijdmachten regelmatig gebruik van luchtaanvallen.

Tegen deze achtergrond heeft Oekraïne drie statenklachten tegen Rusland ingediend,

namelijk met betrekking tot schendingen in het oosten van Oekraïne door onder meer pro-Russische separatisten sinds 2014, door de gestelde ontvoering van drie groepen kinderen uit het oosten van Oekraïne naar Rusland in 2014 en door de grootschalige mensenrechtenschendingen die het gevolg zijn van de militaire operatie door Oekraïne in Rusland sinds 24 februari 2022. Een vierde statenklacht is ingediend door Nederland en betreft het neerhalen van vlucht MH17. Volgens Nederland was Rusland daarvoor verantwoordelijk, net als voor de resulterende aantastingen van het recht op leven en de onmenselijke behandeling van de nabestaanden. Ook heeft Nederland gesteld dat onvoldoende effectief onderzoek is uitgevoerd naar de toedracht.

In de zaak hebben 26 andere verdragsstaten geïntervenieerd, net als enkele organisaties en vier nabestaanden van slachtoffers van de crash van de MH17.

De Grote Kamer stelt voorop dat het rechtsmacht heeft om de gebeurtenissen te beoordelen tot het moment waarop Rusland formeel is opgehouden partij te zijn bij het EVRM, namelijk op 16 september 2022. Rusland heeft maar in beperkte mate deelgenomen aan de procedure voor het Hof en heeft op de inhoud van de klachten in het geheel geen verweer gevoerd. Hiervoor zijn volgens de Grote Kamer onvoldoende redenen aangevoerd. Met het oog op een goede rechtsbedeling is er bovendien grond om de klachten inhoudelijk te beoordelen. Wel merkt het Hof op dat Rusland de feitenvaststelling en de beoordeling van de zaak door zijn 'deplorable failure' om mee te werken ernstig heeft bemoeilijkt. Daardoor heeft Rusland zijn verplichtingen onder art. 38 EVRM geschonden.

Preliminair overweegt het Hof dat het handelen van Rusland in Oekraïne het vreedzaam naast elkaar bestaan van staten in Europa ernstig bedreigt, gelet op de aard en de schaal van het gebruikte geweld als de vele bedreigingen van het wezenlijke bestaan van de staat Oekraïne. Ook heeft het Hof niet eerder een dergelijke breed veroordeelde, flagrante schending gezien van de fundamenteën van de internationale rechtsorde na de Tweede Wereldoorlog. Zonder precedent zijn net zozeer de duidelijke maatregelen die vanuit de Raad van Europa jegens Rusland zijn getroffen in verband met het kennelijke disrespect van Rusland voor de wezenlijke grondwaarden waarop deze organisatie is gebaseerd: het menselijk leven, menselijke waardigheid en de in het EVRM vastgelegde grondrechten. Deze achtergrond moet het EHRM in zijn beoordeling van de klachten betrekken.

Het Hof heeft eerder in zijn ontvankelijkheidsbeslissingen in deze vier zaken al geoordeeld dat Rusland via de separatistische regeringen feitelijke rechtsmacht uitoefent in het oosten van Oekraïne van 11 mei 2014 tot tenminste in januari 2022. Sinds de inval in februari 2022 is sprake van volledige controle over deze gebieden door de Russische strijdkrachten. Daarnaast hebben in tal van andere regio's en gebieden aanvallen plaatsgevonden, die strategisch gezien

gericht waren op het veroveren van grondgebied met als doel het daar kunnen uitoefenen van gezag en controle. Dit betekent dat Rusland een zekere mate van verantwoordelijkheid heeft aangenomen over de mensen die zijn geraakt door deze aanvallen, en dat daarmee Rusland in het licht van art. 1 EVRM verantwoordelijk is voor het handelen en nalaten van de Russische strijdkrachten en de separatistische groeperingen in het oosten van Oekraïne. In dit verband is het EHRM gehouden om het EVRM toe te passen en uit te leggen in overeenstemming met en in het licht van het internationaal humanitair recht.

Ten gronde gaat het Hof allereerst in op de vraag of kan worden gesproken van een 'administratieve praktijk' van EVRM-schendingen, dat wil zeggen dat sprake is van herhaald handelen in strijd met het EVRM dat officieel wordt getolereerd door de verwerende staat. Aan beide criteria is volgens het EHRM voldaan. Voor de officiële tolerantie wijst het erop dat Rusland zich onmogelijk onbewust kan zijn geweest van de vele mensenrechtenschendingen waarvan volgens internationale rapporten sprake was. Er is veel bewijs van de erosie van de rechtsstaat en de sfeer van angst en intimidatie in de gebieden die onder Russische controle staan of die worden getroffen door aanvallen. Veel direct en hard bewijs van precieze mensenrechtenschendingen is er niet altijd, ook door de angst van mensen om zich uit te spreken, maar er is wel primair bewijs verzameld door de VN Hoge Commissaris voor de Mensenrechten en de OVSE. Daardoor kan het Hof toch buiten gerede twijfel concluderen dat er ook sprake is van een patroon van schendingen. Meer specifiek gaat het om de volgende herhaalde schendingen:

Grootschalige militaire aanvallen, ook op burgers en burgerdoelen, met onder meer gebruik van clusterbommen, inclusief op vluchtende burgers, ziekenhuizen en essentiële infrastructuur. Hierbij zijn duizenden mensen gedood en gewond geraakt, waardoor het recht op leven is geraakt en grote angst is gezaaid onder de bevolking. Daardoor zijn art. 2 en 3 EVRM geschonden. Ditzelfde geldt voor de situatie in belegerde steden, waar het Russische leger tegen de regels van het internationale recht in onvoldoende toegang biedt tot water, voedsel, medische hulp en brandstof en ook geen humanitaire corridors heeft gecreëerd. De aanvallen hebben verder grote schade aan eigendommen opgeleverd, in strijd met art. 1 EP EVRM, zonder dat daarvoor een legitiem doel bestond of sprake was van enige mate van proportionaliteit.

Er is sprake geweest van buitengerechtelijke executies en het anderszins doden van zowel burgers als Oekraïense militairen die niet deelnamen aan de gewapende strijd en die onbetwistbaar ongewapend of gedetineerd waren. Dit levert strijd op met art. 2 EVRM. Op grote schaal zijn burgers en krijgsgevangenen gefolterd, verkracht en onmenselijk en vernederend behandeld. Seksueel geweld en seksuele slavernij zijn ingezet als onderdeel van

een militaire strategie om het moreel van de Oekraïense bevolking te breken en hen te dehumaniseren en te vernederen. Het gaat hier om ernstige wreedheden die gelijkstaan met foltering. Andere aantoonbare herhaalde schendingen van artikel 3 EVRM betreffen de onmenselijke gevangenisomstandigheden waarin zowel burgers als krijgsgevangenen zijn vastgehouden.

De separatisten hebben Oekraïense soldaten en burgers gedwongen om bijvoorbeeld loopgraven te graven of mijnen te verwijderen. Oekraïners zijn eveneens gedwongen om de separatistische beweging te ondersteunen en voor hen in de frontlinie te vechten, hetgeen in strijd is met internationaal humanitair recht is. Hierdoor is sprake van een patroon van dwangarbeid in strijd met art. 4 lid 2 EVRM.

Op grote schaal zijn Oekraïeners ontvoerd, aangehouden en/of gedetineerd, in het bijzonder journalisten, religieuze leiders, ambtenaren en activisten. Mensen waarvan bij een ‘screening’ bleek dat zij mogelijk verbonden waren aan de Oekraïense regering konden langdurig worden opgehouden in ‘filtratiekampen’. Daarbij heeft het ontbroken aan enige wettelijke grondslag of procedurele waarborgen, in strijd met art. 5 EVRM.

Grote aantallen mensen zijn ‘geëvacueerd’ door Russische militairen en zijn daarbij afgevoerd naar Rusland, zonder dat duidelijk was waarom dit gebeurde en waarom zij niet in Oekraïne in veiligheid konden worden gebracht. Hierbij is sprake geweest van gedwongen ontheemding zonder rechtvaardiging, in strijd met art. 8 EVRM. De op systematische schaal uitgevoerde ‘filtratie’ en veiligheidscontroles waren invasief, berustten niet op een wettelijke grondslag en gingen niet gepaard met maatregelen tegen willekeur of misbruik. Ook deze maatregelen waren dan ook in strijd met art. 8 EVRM.

Sinds 2014 is de vrijheid van godsdienst ernstig beknot in de bezette gebieden, waarbij religieuze leiders zijn ontvoerd en in een aantal gevallen mishandeld en gedood; kerkgebouwen zijn in beslag genomen of vernield. Ook zijn er allerlei feitelijke en juridische beperkingen gesteld voor alle andere religieuze stromingen dan de Orthodoxe Kerk van het Moskovische Patriarchaat. Dit is in strijd met de godsdienstvrijheid (art. 9 EVRM).

Onafhankelijke Oekraïense en internationale journalisten zijn in het bijzonder vervolgd of bedreigd en hen is de toegang tot conflictzones ontzegd waardoor zij geen verslag konden doen. Diverse Oekraïense en buitenlandse nieuwszenders en websites zijn geblokkeerd en steeds meer Oekraïense media zijn vervangen door Russische. Daardoor is art. 10 EVRM geschonden.

Vreedzame protesten in bezette steden in de vroege maanden van 2022 zijn met geweld uiteengejaagd, waarbij ook vuurwapens zijn ingezet en doden zijn gevallen. De inzet van dodelijk geweld tegen vreedzame demonstranten is fundamenteel onverenigbaar met art. 11 EVRM.

Op grote schaal is sprake geweest van welbewuste vernielingen, plunderingen en

onteigeningen, waardoor art. 1 EP EVRM en art. 8 EVRM zijn geraakt. De plunderingen door het Russische leger zijn bovendien evident verboden door het internationale humanitaire recht.

Het gebruik van de Oekraïense taal als voertaal is sterk onderdrukt, zeker op scholen in het bezette gebied, dat zo snel mogelijk is gerussificeerd. Het gebruik van Oekraïens op scholen kon leiden tot bedreigingen en intimidatie en het schoolcurriculum was in veel scholen volledig tegengesteld aan de politieke en filosofische overtuigingen van de ouders. Ook was sprake van indoctrinatie op veel scholen, dit alles in strijd met de onderwijsvrijheid (art. 2 EP EVRM).

Het Hof acht aantoonbaar dat Rusland zich specifiek richtte op het ondermijnen van de Oekraïense etniciteit en geschiedenis en op het bestaansrecht van de staat Oekraïne. Dit kan worden afgeleid uit het samenstel van de vele schendingen waarop het Hof heeft gewezen. Dit is een inherent discriminatoire doelstelling, die in strijd is met art. 14 EVRM.

Tot slot is voor alle vastgestelde schendingen geen mogelijkheid geweest van effectief rechtsherstel, in strijd met art. 13 EVRM.

Specifiek ten aanzien van het overbrengen van Oekraïense kinderen naar Rusland overweegt het Hof dat voldoende vast is komen te staan dat dit niet op basis van vrijwilligheid is gebeurd. Er is overweldigend bewijs waaruit blijkt dat Oekraïense kinderen vanuit het oosten van Oekraïne naar Rusland zijn verplaatst en daar zijn geadopteerd; dit is in 2022 een systemische praktijk geworden, waar duizenden kinderen het slachtoffer van zijn geworden. Hoewel duidelijk is dat veel verplaatsingen en adopties hebben plaatsgevonden heeft Rusland hierover geen informatie verstrekt. Het Hof acht het aannemelijk dat deze praktijk al ruimschoots voor 2022 is begonnen. Hiervoor ontbrak iedere rechtsbasis en deze et Hof praktijk is bovendien in strijd met regels van internationaal humanitair recht. Het Hof oordeelt bovendien dat de beperkingen voor de kinderen zodanig waren dat sprake is geweest van vrijheidsbeneming. Deze is in strijd geweest met art. 5 EVRM.

In verband met het neerhalen van de MH17 benadrukt de Grote Kamer dat hij in zijn ontvankelijkheidsbeslissing al heeft vastgesteld dat de MH17 boven bezet gebied is neergeschoten met een BUK-raket die vanaf eveneens bezet gebied is afgeschoten. Het Hof vermoedt op basis van het beschikbare bewijsmateriaal dat de raket is afgeschoten in de onjuiste veronderstelling dat het ging om een militair vliegtuig. De enige redelijke conclusie die uit het bewijsmateriaal kan worden getrokken is dat de raket is afgevuurd door een lid van de Russische militaire staf of van de separatistische groeperingen. Het Hof hoeft over de identiteit van de betrokkene geen echter geen uitspraak te doen, nu Rusland hoe dan ook verantwoordelijk is voor het gedrag van zijn eigen strijdkrachten of die van de separatistische regering van Donetsk. De gemaakte vergissing valt eveneens toe te rekenen aan Rusland, nu

geen maatregelen zijn getroffen om militaire doelwitten accuraat te identificeren en te onderscheiden van civiele vliegtuigen. Dit levert ook strijd op met het internationaal humanitair recht. Het op deze manier doden van de burgers die aan boord waren van de MH17 kan dan ook niet worden beschreven als een legitieme oorlogshandeling in de zin van art. 2 EVRM en is in strijd met deze bepaling. Rusland heeft daarbij bovendien gevaarzettend opgetreden door BUK-raketten in te zetten in een gebied waar nog steeds burgerluchtvaart plaatsvond. Tenminste had het luchtruim moeten worden afgesloten voor burgervliegtuigen of had Oekraïne moeten worden genotificeerd van de aanwezigheid van de BUK-installatie.

Het Hof oordeelt bovendien dat Rusland zijn procedurele positieve verplichtingen onder art. 2 EVRM heeft geschonden doordat het land niet heeft meegewerkt aan het internationale onderzoek naar de toedracht en slechts zeer selectief informatie heeft geleverd. Deze informatie is later bovendien inaccuraat en in sommige gevallen zelfs vervalst gebleken. Ook is in een aantal opzichten sprake geweest van obstructie. De familieleden van de overledenen zijn niet betrokken in het Russische onderzoek en zijn ook niet geïnformeerd over de uitkomsten daarvan. Dit alles heeft ook invloed gehad op de capaciteit van het internationale onderzoeksteam om feiten en betrokkenheden vast te stellen, zeker ten aanzien van de Russische krijgsmacht en senior politici. Gelet op het ook hier ontbreken van mogelijkheden tot effectief rechtsherstel is bovendien art. 13 EVRM geschonden.

De nabestaanden van de slachtoffers van de crash hebben door dit alles ernstig leed ondervonden. Ze hebben onvermijdelijk de vele beelden gezien van de locatie van de crash en van de lichamen van hun dierbaren. Het niet kunnen bezoeken van de site heeft een gevoel van machteloosheid en angst opgeleverd, net als het pas na acht maanden kunnen begraven van de stoffelijke overschotten. Het moet kwellend zijn geweest voor de nabestaanden om zo lang te moeten wachten op duidelijkheid over de toedracht en om de Russische obstructie van het onderzoek waar te nemen. Dit alles is van zodanige aard dat het Hof aanneemt dat Rusland ook verantwoordelijk is voor een schending van art. 3 EVRM.

Het Hof overweegt onder art. 46 EVRM dat Rusland onmiddellijk al diegenen moet vrijlaten en veilig moet laten terugkeren die van hun vrijheid zijn beroofd voor 16 september 2022 en die nog steeds in gevangenschap zitten. Ook moet Rusland meewerken aan het instellen van een internationaal en onafhankelijk mechanisme om zo snel mogelijk en met oog voor de belangen van het kind de naar Rusland overgebrachte kinderen te identificeren en waar mogelijk met hun biologische ouders te verenigen. Voor het overige spreekt het Hof zich niet uit over de schadevergoeding die Rusland aan Oekraïne zou moeten betalen, ook vanwege de inrichting van het Schaderegister van de Raad van Europa en toekomstige compensatiemechanismen. Ten aanzien van de nabestaanden van de slachtoffers van de crash van de MH17 behoudt het Hof zich het oordeel over de schadevergoeding voor totdat het heeft

kunnen oordelen over de hierover ook ingediende individuele klachten.

Instantie: Europees Hof voor de Rechten van de Mens

Datum uitspraak: 09-07-2025

ECLI: ECLI:CE:ECHR:2025:0907JUD000801916

Zaaknummer: 8019/16 e.a.

Wetsartikelen: EVRM art. 2, EVRM art. 3, EVRM art. 4 lid 2, EVRM art. 5, EVRM art. 8, EVRM art. 9, EVRM art. 10, EVRM art. 11, EVRM art. 13, EVRM art. 14, EVRM art. 38, EVRM art. 1 EP en EVRM art. 2 EP

RECHTSPRAAK

N.T. t. Cyprus, EHRM 3 juli 2025, nr. 28150/22

N.T. heeft in 2021 aangifte gedaan van een verkrachting die in 2011 zou hebben plaatsgevonden. Zij was toen 18 jaar oud en heeft nooit iets durven zeggen, tot ze op Facebook zag dat de beweerde dader ook een klasgenoot zou hebben verkracht. Onder meer omdat N.T. ook gevoelens van sympathie en eigen schuld uitte, besloot het openbaar ministerie de zaak te seponeren. Volgens het EHRM is dit sepot in belangrijke mate ingegeven door ‘victim blaming’ en seksistische stereotypen, die hebben geleid tot secundaire victimisatie en onvoldoende aandacht voor bepaald bewijsmateriaal. Dat is strijdig met art. 3, 8 en 14 EVRM.

In 2021 heeft klagster bij de politie aangifte gedaan van een verkrachting door A.T. die in 2011 zou hebben plaatsgevonden. Zij was toen 18 jaar oud. Ze had destijds alleen met een paar goede vriendinnen gesproken over de gebeurtenis, maar bleef er last van houden en kreeg psychologische begeleiding. Ze had besloten aangifte te doen toen ze op Facebook zag dat A.T. ook een andere klasgenoot had verkracht; dat had haar de kracht gegeven om actie te ondernemen. De politie ondernam actie en hoorde onder meer de vriendinnen en de psycholoog die klagster begeleidde. Later werd ook A.T. zelf naar het politiebureau geroepen, maar deze weigerde de gestelde vragen te beantwoorden. Uiteindelijk besloot de openbaar aanklager om geen vervolging in te stellen.

Klagster heeft voor het EHRM gesteld dat de ingestelde onderzoeken naar de toedracht niet effectief zijn gebleken en dat haar rechten in het licht van art. 3 en 8 EVRM zijn geschonden. Het Hof overweegt dat in Cyprus op zichzelf een deugdelijk wettelijk raamwerk bestaat en het erkent dat het moeilijk is om bewijs te verzamelen in een zaak die zich tien jaar eerder heeft voorgedaan. Tegelijkertijd ziet het Hof verschillende tekortkomingen in het uitgevoerde onderzoek. Problematischer acht het echter dat het sepot niet was gebaseerd op een gebrek aan bewijs, maar op vermeende inconsistenties in de verklaringen van klagster en haar houding ten opzichte van A.T. Weliswaar zijn die inconsistenties er, maar het was

aangewezen geweest om een deskundige te laten onderzoeken of de verklaringen daarvoor gelegen konden zijn in klaagsters destijds jonge leeftijd, haar emotionele banden met A.T. en de eventuele effecten van een trauma. Daarnaast is te veel waarde gehecht aan klaagsters uitingen van eigen schuld en sympathie jegens A.T. in vergelijking tot het bestaande bewijs dat wees op gedwongen seksueel contact. Het Hof constateert dat in dit geval een zekere houding te zien is geweest van ‘victim blaming’ en van secundaire victimisatie door het uiten van moraliserende en seksistische stereotypen door de openbaar aanklager. Dit alles wijst erop dat geen contextsensitieve beoordeling is gekozen en dat bovendien onvoldoende rekening is gehouden met klaagsters rechten en belangen als slachtoffer. Het Hof ziet bovendien duidelijke aanwijzingen van discriminatie op grond van geslacht, zodat art. 14 in relatie tot art. 3 en 8 EVRM zijn geschonden.

Instantie: Europees Hof voor de Rechten van de Mens

Datum uitspraak: 03-07-2025

ECLI: ECLI:CE:ECHR:2025:0703JUD002815022

Zaaknummer: 28150/22

Wetsartikelen: EVRM art. 3, EVRM art. 8 en EVRM art. 14

RECHTSPRAAK

Mustafa en Mustafova t. Bulgarije, EHRM 1 juli 2025, nr. 7428/17

De vader van een man die is overleden bij een auto-ongeluk wilde een schadevergoeding claimen bij de dader, maar hij overleed voordat de claim succesvol was. Daarop hebben zijn broer en zus geprobeerd de zaak voort te zetten, maar dat is afgewezen omdat zij geen ‘ius standi’ zouden hebben. Het Hof acht het niet onredelijk om een schadeclaim te beperken tot degene die echt schade heeft geleden, maar de omstandigheden van deze zaak waren uitzonderlijk en de rechtspraak was destijds ambivalent. De niet-ontvankelijkverklaring schendt daarom het door art. 6 lid 1 EVRM beschermde recht op toegang tot de rechter.

Klagers zijn een broer en een zus. Hun broer is in 2010 gewond geraakt tijdens een auto-ongeluk en is enkele dagen daarna overleden. In 2011 werd degene die het ongeluk had veroorzaakt veroordeeld. Klagers' vader wilde een schadevergoeding krijgen van de dader, maar deze bleek niet verzekerd te zijn. Daarom heeft klagers' vader een beroep gedaan op een beschikbaar garantiefonds, waar hij zo'n 51.000 euro uit wilde ontvangen. Vlak daarna is klagers' vader overleden. Later bleek alsnog dat de dader verzekerd was en werd de claim op het garantiefonds afgewezen. Klagers hebben daarop tegen de verzekeraar geprocedeerd om een schadevergoeding te krijgen, maar hun eisen zijn afgewezen omdat zij geen *ius standi* zouden hebben en hun vader niet al eerder zelf een procedure had gestart.

Voor het EHRM hebben klagers gesteld dat de niet-ontvankelijkverklaring van hun schadeclaim in strijd is met het recht op toegang tot de rechter, dat wordt beschermd door art. 6 EVRM. Naar Bulgaars recht is het niet mogelijk om na iemands overlijden namens deze persoon een schadeclaim in te dienen, omdat het bij schadebeoordeling gaat om een puur persoonlijke kwestie. Wel blijkt er de nodige onduidelijkheid te bestaan over de toepassingspraktijk van deze regel, waarbij een schadeclaim in een vergelijkbaar geval wel in

behandeling is genomen. Pas in 2021 en 2022 is de rechtspraak verhelderd door het hoogerechtshof. Nu de kwestie in 2012 speelde konden klagers dus redelijkerwijs verwachten dat hun eisen ten gronde zouden worden beoordeeld. Dit maakt dat er een daadwerkelijk geschil bestaat over een burgerlijk recht, zodat art. 6 lid 1 EVRM van toepassing is.

Waar het gaat om de vraag of de niet-ontvankelijkheidsverklaring een ongerechtvaardigde beperking oplevert van het recht op toegang tot de rechter, overweegt het Hof dat de door de staat gegeven reden dat een schadeclaim puur persoonlijk is, op zichzelf niet onredelijk is. In het onderhavige geval ligt de situatie echter iets anders, nu de vader zelf al een schadevergoedingsverzoek aan het garantiefonds had gericht en klagers deze zaak vooral in een andere vorm hebben voortgezet. Sinds 2022 wordt dit door het gerechtshof ook geaccepteerd, maar in 2012 kon dit nog niet. Art. 6 lid 1 EVRM is dan ook geschonden.

Instantie: Europees Hof voor de Rechten van de Mens

Datum uitspraak: 01-07-2025

ECLI: ECLI:CE:ECHR:2025:0107JUD000742817

Zaaknummer: 7428/17

Wetsartikelen: EVRM art. 6 lid 1

RECHTSPRAAK

M.K. t. Letland, EHRM 3 juli 2025, nr. 26035/23

M.K. woonde samen met haar partner E.G., die in 2016 is bevallen van een kindje. Er was een nauwe band tussen M.K. en het kind tot zij en E.G. in 2022 uit elkaar gingen. M.K. verzocht om een omgangsregeling, maar gedurende de procedure daarover kon zij geen contact hebben met het kind. Het EHRM overweegt dat in dit geval sprake was van gezinsleven tussen M.K. en het kind, zodat er een positieve verplichting was voor de staat om hun contact zoveel mogelijk te faciliteren. Nu dat niet is gebeurd en daarvoor geen goede redenen bestonden, is art. 8 EVRM geschonden.

Klaagster woont sinds 2012 samen met haar vrouwelijke partner E.G. In 2016 is E.G. bevallen van een via IVF verwekt kindje. Klaagster en E.G. woonden aanvankelijk samen met het kindje, dat klaagster als ‘mamma M.’ aanspreekt. In 2022 zijn klaagster en E.G. uit elkaar gegaan. Sindsdien maakt E.G. het voor klaagster onmogelijk om contact te hebben met het kind. Klaagster heeft in dezelfde periode aangifte gedaan jegens E.G. wegens emotioneel en fysiek geweld en dat heeft geresulteerd in het opleggen van een reeks beschermende interimmaatregelen. Ook heeft zij geprobeerd om omgangsrechten met het kind te krijgen, maar die verzoeken zijn afgewezen omdat klaagster geen formele gezagsrechten had. In 2024 is het oordeel hierover vernietigd in hoger beroep, maar het bleef voor klaagster onmogelijk om contact met het kind te krijgen.

Voor het EHRM heeft klaagster gesteld dat de staat haar rechten onder art. 8 EVRM onvoldoende heeft beschermd door er niet in te voorzien dat zij hangende de procedures contact kon hebben met het kind. Het Hof overweegt dat in een eerste periode na de scheiding het aan klaagster zelf te verwijten valt dat geen contact heeft plaatsgevonden, omdat zij toen procedurele fouten heeft gemaakt bij het indienen van een omgangsverzoek. Voor de periode erna stelt het allereerst vast dat klaagster gedurende zes jaar samen met E.G. voor het kind heeft gezorgd en dat het kind sterke emotionele banden met E.G. heeft ontwikkeld. Deze zijn zodanig dat gesproken kan worden van ‘gezinsleven’ in de zin van art. 8 EVRM en niet louter

van privéleven. De bevoegde rechtbank heeft de procedure erg lang laten duren, waardoor klagster lange tijd geen contact met het kind kon hebben. In hoger beroep is daarover ook al kritisch geoordeeld dat dit heel beschadigend kon zijn voor de relatie tussen klagster en het kind. Daardoor is het nodig geweest om het contact vervolgens maar heel geleidelijk te laten herstellen in aanwezigheid van een psycholoog. Daardoor is een schending veroorzaakt van art. 8 EVRM.

Instantie: Europees Hof voor de Rechten van de Mens

Datum uitspraak: 03-07-2025

ECLI: ECLI:CE:ECHR:2025:0703JUD002603523

Zaaknummer: 26035/23

Wetsartikelen: EVRM art. 8

RECHTSPRAAK

Ludes e.a. t. Frankrijk, EHRM 3 juli 2025, nrs. 40899/22, 41621/22 en 42956/22

De beweging ANV-COP21 protesteert op alternatieve wijze tegen klimaatverandering, waarbij zij burgerlijke ongehoorzaamheid als strategie hanteert. Zo hebben leden en sympathisanten tijdens een actie een groot aantal portretten van president Macron uit gemeentehuizen verwijderd en niet teruggegeven. Zij zijn strafrechtelijk veroordeeld wegens gezamenlijk gepleegde diefstal. Het EHRM ondersteunt de op nationaal niveau gegeven rechterlijke beoordeling, waarin voldoende aandacht is besteed aan de symbolische waarde van de portretten en de activistische context van de diefstallen, en waarvan geen ‘chilling effect’ uitgaat. De veroordelingen leveren dan ook geen schending op van art. 10 EVRM.

Klagers zijn leden en sympathisanten van de beweging ANV-COP21, die actievoert tegen klimaatverandering. Daarbij wordt een niet-gewelddadige strategie gebruikt, maar wordt burgerlijke ongehoorzaamheid niet geschuwd. De onderhavige zaken hebben betrekking op een protest waarbij klagers betrokken waren en dat het weghalen van het officiële portret van de Franse president uit gemeentehuizen omvatte. Naar aanleiding van dit protest is politieonderzoek ingesteld, waarbij onder meer de woningen van klagers zijn doorzocht, hun telefoons en computers in beslag zijn genomen, en DNA samples zijn afgenomen. Uiteindelijk zijn alle klagers strafrechtelijk veroordeeld wegens een gecoördineerde vorm van gezamenlijke diefstal ('vol en réunion').

Voor het EHRM hebben klagers gesteld dat de veroordeling in strijd is met de vrijheid van meningsuiting zoals beschermd door art. 10 EVRM. Het Hof stelt vast dat de nationale rechters in hun beoordeling rekening hebben gehouden met het feit dat de diefstal plaatsvond in een openbare ruimte met symbolische betekenis, dat de portretten niet zijn teruggegeven en dat zich de strafverzwarende omstandigheid van gezamenlijkheid heeft voorgedaan. Het

Cassatiehof heeft ook aandacht besteed aan de activistische context van het handelen van klagers en heeft erkend dat sprake was van een 'uiting' in de zin van art. 10 EVRM. Daarnaast heeft het de proportionaliteit van de veroordeling beoordeeld. Daarmee hebben de nationale rechters volgens het EHRM geoordeeld in overeenstemming met de rechtspraak van het EHRM. Het is redelijk dat ze aandacht hebben besteed aan de symbolische waarde van de portretten en het niet teruggeven daarvan na het weghalen. Het Hof overweegt verder dat klagers de communicatieve waarde van een procedure en veroordeling hebben omarmd en dat van een 'chilling effect' daarvan daarom geen sprake is geweest. De veroordeling is daarmee willekeurig noch kennelijk onredelijk. Dit geldt zeker nu er geen hoge sancties zijn opgelegd. Art. 10 EVRM is dan ook niet geschonden.

Instantie: Europees Hof voor de Rechten van de Mens

Datum uitspraak: 03-07-2025

ECLI: ECLI:CE:ECHR:2025:0703JUD004089922

Zaaknummer: 40899/22, 41621/22 en 42956/22

Wetsartikelen:

RECHTSPRAAK

Korniyets e.a. t. Oekraïne, EHRM 10 juli 2025, nrs. 2599/16, 6904/16 en 12704/16

In het kader van verschillende strafrechtelijke onderzoeken zijn huiszoeken uitgevoerd waarvoor geen voorafgaande rechterlijke machtiging is gegeven. Achteraf heeft een rechter zich wel gebogen over de rechtmatigheid, maar naar Oekraïens recht heeft alleen de officier van justitie de bevoegdheid om de rechter daarom te vragen. De betrokkenen mogen bovendien niet aan die procedure deelnemen. Daardoor zijn er te weinig waarborgen tegen willekeur. Zeker nu in de voorliggende gevallen de rechterlijke toetsing erg algemeen en niet grondig genoeg is geweest, zijn art. 8 en 13 EVRM geschonden. Daarnaast is in één geval art. 3 EVRM geschonden doordat de bewoonster is mishandeld.

In de woningen van de verschillende klagers in deze zaak heeft de politie in verband met onderzoeken naar uiteenlopende misdrijven huiszoeken en een ‘inspectie’ uitgevoerd zonder huiszoekingsbevel. Na afloop van de huiszoeken en de inspectie heeft de rechter dat bevel alsnog verleend.

De klagers hebben in verband hiermee gesteld dat art. 8, 13 en 1 EP zijn geschonden. Het Hof heeft besloten de zaken gevoegd te behandelen. Het roept in herinnering dat het ontbreken van een rechterlijke machtiging voorafgaand aan een huiszoeking kan worden gecompenseerd door een effectieve feitelijke en juridische rechterlijke toetsing achteraf. In Oekraïne is er echter geen mogelijkheid voor individuen om op te komen tegen een huiszoekingsbevel. Alleen op verzoek van de officier van justitie kan een rechter zich over een huiszoekingsbevel buigen en ook dan hebben de betrokkenen geen mogelijkheid om aan de procedure deel te nemen. Hiervoor bestaat volgens het Hof geen rechtvaardiging. In dit geval waren de rechterlijke beoordelingen van de huiszoekingsbevelen bovendien erg algemeen verwoord en lijken deze onvoldoende grondig te zijn geweest. Art. 8 EVRM is dan ook geschonden doordat

te weinig effectieve waarborgen zijn geboden.

Nu bovendien geen effectief rechtsherstel kon worden geboden, is art. 13 EVRM eveneens geschonden.

Een van de klagers is gewond geraakt bij de doorzoeking van haar woning en daarom is een ambulance geroepen. Het is aan de staat om uit te leggen wat er is gebeurd, maar er is in dit geval geen uitleg gegeven die kan uitsluiten dat klaagster niet in strijd met art. 3 EVRM is mishandeld. Het uitgevoerde onderzoek naar de toedracht heeft zonder goede reden zeven jaar geduurd en is daarna op overmatig formalistische gronden beëindigd. Art. 3 EVRM is dan ook geschonden.

Instantie: Europees Hof voor de Rechten van de Mens

Datum uitspraak: 10-07-2025

ECLI: ECLI:CE:ECHR:2025:0710JUD000259916

Zaaknummer: 2599/16, 6904/16 en 12704/16

Wetsartikelen: EVRM art. 3, EVRM art. 8 en EVRM art. 13

RECHTSPRAAK

Hayes e.a. t. Verenigd Koninkrijk, EHRM 1 juli 2025, nrs. 56532/22 en twee andere

Hayes e.a. worden in de VS verdacht van samenzwering tot gewapende ontvoering van vijf kinderen en het doden van hun ouders. Hierop staat een levenslange gevangenisstraf. Het EHRM oordeelt in het licht van Sanchez-Sanchez dat deze straf de jure onverkortbaar is. Er is in zeer uitzonderlijke gevallen wel een mogelijkheid van ‘compassionate release’, en daarmee een toereikend herzieningsmechanisme. Levenslang is gelet op het feitencomplex ook niet grovelijk disproportioneel, al hebben ordehandhavers kunnen interveniëren voordat de samenzwering helemaal ten uitvoer was gelegd. Het is daarom niet in strijd met art. 3 EVRM om het door de VS gedane uitleveringsverzoek te honoreren.

In 2019 ontving het VK een uitleveringsverzoek van de VS voor klagers, die voor verschillende strafrechtelijke vergrijpen waren aangeklaagd. Op twee daarvan stond een levenslange gevangenisstraf. De rechter in de VS zou de ruimte hebben om voor een deel van de delicten een keuze te maken uit de op te leggen straffen of om deze bij elkaar op te tellen; voor andere delicten moest de gevangenisstraf achtereenvolgens voor ieder delict worden uitgezeten. Het Ministerie van Justitie lichtte wel toe dat er verschillende mogelijkheden voor klagers waren om het opleggen van een levenslange of nog langere straf te vermijden; ook benoemde het ministerie enkele mogelijkheden om voor het verloop van de gehele straf in aanmerking te komen voor clementie of strafvermindering. Gelet op de verkregen informatie werd de uitlevering aanvankelijk goedgekeurd. Het EHRM legde vervolgens een interimmaatregel op waardoor klagers in ieder geval voorlopig niet mochten worden uitgeleverd. Vervolgens kwam het ministerie van Justitie van de staat Virginia nog met meer informatie, zoals die dat klagers de mogelijkheid zouden krijgen om een transactie aan te gaan.

Voor het EHRM hebben klagers gesteld dat uitlevering aan de VS in strijd zou komen met art.

3 EVRM omdat zij het reële risico liepen daar te worden onderworpen aan een *de jure* en *de facto* onverkortbare gevangenisstraf. Onder verwijzing naar zijn eerdere uitspraak in *Sanchez-Sanchez* past het Hof zijn vaste rechtspraakcriteria toe voor dit soort gevallen. De eerste vraag is daarbij of er een reël risico is van veroordeling van een *de jure* onverkortbare gevangenisstraf. Het Hof stelt daarbij voorop dat dit risico niet wordt weggenomen door de mogelijkheid van het aangaan van een transactie op voorwaarde van het afleggen van een bekentenis. In het licht van de feiten van de zaak en de aanklachten acht het Hof het bovendien niet waarschijnlijk dat een eventuele veroordeling zou leiden tot een lagere dan een levenslange straf. Een hiermee samenhangende, in *Sanchez-Sanchez* geformuleerde vraag is of er op enig moment een herbeoordeling van de redelijkheid van de levenslange gevangenisstraf kan plaatsvinden. In het onderhavige geval zijn daarvoor twee mogelijkheden beschikbaar, namelijk vrijlating op humanitaire gronden ('compassionate release') en gratie ('executive clemency'). 'Compassionate release' kan worden gegeven als een gevangene tenminste 70 jaar oud is, tenminste 30 jaar in de gevangenis heeft doorgebracht, geen risico vormt voor anderen of voor de samenleving, en buitengewone en dwingende omstandigheden – zoals ernstige en terminale ziekte, mishandeling door een gevangenbewaarder, of de noodzaak van het geven van zorg aan een gehandicapt familielid – een bekorting van de straf rechtvaardigen. Hoewel de eisen hiermee heel hoog zijn, ziet het Hof hierin een herzieningsmechanisme dat kan bijdragen aan het proces van rehabilitatie van een gevangene en dat daarmee voldoet aan het in *Sanchez-Sanchez* geformuleerde vereiste.

Het tweede criterium dat het Hof in *Sanchez-Sanchez* heeft geformuleerd is of de sanctie in het voorliggende geval grovelijk disproportioneel zal zijn ('grossly disproportionate'). Een levenslange gevangenisstraf zonder mogelijkheid van bekorting is in beginsel niet onverenigbaar met het EVRM, tenzij de straf geheel uit de pas loopt met de feiten waarvoor iemand wordt veroordeeld. In het onderhavige geval gaat het om verdenking van wapenbezit en een samenzwering gericht op het ontvoeren van vijf kinderen en het vermoorden van hun vier ouders om te voorkomen dat zij als getuigen van de ontvoeringen zouden optreden. Weliswaar konden ordehandhavers tijdig interveniëren, maar op dat moment werd een van de ouders wel al concreet bedreigd met een pistool. Het Hof kan alleen maar instemmen met de nationale autoriteiten dat een levenslange gevangenisstraf bij bewezenverklaring van dergelijke feiten niet grovelijk disproportioneel is. Een uitlevering aan de VS is in deze omstandigheden dan ook niet in strijd met art. 3 EVRM.

Instantie: Europees Hof voor de Rechten van de Mens

Datum uitspraak: 01-07-2025

ECLI: ECLI:CE:ECHR:2025:0701JUD005653222

Zaaknummer: 56532/22 en 2 andere

Wetsartikelen: EVRM art. 3

RECHTSPRAAK

Gullotti t. Italië, EHRM 10 juli 2025, nr. 64753/14

Gullotti zit in gevangenschap vanwege de prominente rol die hij speelde in de maffiaorganisatie Cosa Nostra. Daarbij zijn hem extra beperkingen opgelegd om te belemmeren dat hij de organisatie alsnog instrueert. In 2013 is een beperking op het voeren van correspondentie met anderen dan naaste familieleden verlengd. Het Hof acht de beperkingen als zodanig begrijpelijk, maar de rechters hebben ter rechtvaardiging van de verlenging alleen in heel algemene zin verwezen naar Gullotti's dossier. Daardoor is de verlenging toch in strijd met art. 8 EVRM.

Klager is in 1998 gearresteerd wegens maffia-activiteiten; hij speelde een prominente rol in de maffiaorganisatie Cosa Nostra. Hij zit sinds zijn veroordeling in een speciaal regime met extra beperkingen op onder meer bezoeken, telefoongebruik en correspondentie. Zijn mogelijkheid om te corresponderen is beperkt tot die familieleden die ook op bezoek mogen komen. In 2013 is deze beperking vernieuwd omdat uit het dossier bleek dat er nog steeds risico's waren vanwege zijn betrokkenheid bij Cosa Nostra.

Voor het EHRM heeft klager gesteld dat het vernieuwen van de beperkingen op zijn correspondentierecht een schending opleveren van art. 8 EVRM. Het Hof stelt vast dat de beperkingen een wettelijke grondslag hadden en tot doel hadden om te beschermen tegen criminaliteit. In het geval van klager was het meer specifieke doel om te belemmeren dat hij instructies zou geven aan Cosa Nostra. De autoriteiten hebben echter alleen in algemene zin verwezen naar 'het dossier' van klager. Dat levert te weinig argumenten op om een rechtvaardiging op te leveren voor de gestelde beperkingen. Het Hof kan dan ook niet concluderen dat er voldoende bewijsmateriaal in het dossier aanwezig was en stelt daarom een schending vast van art. 8 EVRM.

Instantie: Europees Hof voor de Rechten van de Mens

Datum uitspraak: 10-07-2025

ECLI: ECLI:CE:ECHR:2025:0710JUDoo6475314

Zaaknummer: 64753/14

Wetsartikelen: EVRM art. 8

RECHTSPRAAK

Google LLC e.a. t. Rusland, EHRM 8 juli 2025, nr. 37027/22

Verschillende onderdelen van Google hebben in Rusland zeer hoge boetes opgelegd gekregen – tot zo’n 87 miljoen euro – omdat ze hadden geweigerd om YouTube-kanalen en -filmpjes te blokkeren waarin onder meer politieke kritiek op het Russische coronabeleid en op de inval in Oekraïne werd gegeven. Ook wilde Google bepaalde content juist niet hosten. Volgens het EHRM was voor de sanctieoplegging geen legitiem doel, zijn de EVRM-beperkingsvereisten niet in acht genomen en waren de sancties evident disproportioneel. Bovendien is geen rekening gehouden met de ontbrekende rechtsmacht over de verschillende Google-onderdelen. Dit is in strijd met art. 6 en 10 EVRM.

Klagers zijn verschillende ondernemingen die zijn gevestigd in Ierland, Rusland en de VS en die onderdeel uitmaken van de Alphabet-groep. Zij hebben in 2021 en 2022 te maken gekregen met de Russische telecommunicatie-autoriteit, die hoge boetes oplegde wegens het niet-naleven van take-down-verzoeken met betrekking tot onrechtmatige content. Zo legde in 2021 Google weliswaar een ‘geoblock’ op aan vijf YouTube-kanalen – waardoor zij vanuit Rusland niet meer toegankelijk waren – maar weigerde het een aantal andere video’s te verwijderen en kanalen te blokkeren. De opgelegde boete bedroeg daarbij zo’n 87 miljoen euro, namelijk 5% van de totale revenuen van Google in Rusland in 2020. Uiteindelijk zijn veel van de opgelegde boetes ingevorderd door beslag te leggen op de Russische banktegoeden van de verschillende (ook niet in Rusland gevestigde) Google-onderdelen. Bij de verboden of geblokkeerde content ging het onder meer om kritiek op het Russische coronabeleid en rapportages over de Russische inval in Oekraïne. Daarnaast is Google op zeker moment op straffe van een hoge boete verplicht om bepaalde content juist wel te hosten.

Voor het EHRM hebben klagers gesteld dat de boeteoplegging in strijd kwam met art. 10 EVRM. Het Hof stelt voorop dat de omvangrijke boetes en de steeds bestaande boetedreiging

aanzienlijke druk op Google hebben uitgeoefend om content op YouTube te censureren. Daarmee is ook sprake van een inmenging in de rol van klager als platform voor de vrije uitwisseling van ideeën en informatie en de vrijheid van meningsuiting. Het Hof ziet niet in welke legitieme doelstellingen hiermee kunnen zijn nagestreefd. Politieke uitingen en onafhankelijke rapportages kunnen geen werkelijke bedreiging opleveren voor de nationale veiligheid, territoriale integriteit of openbare veiligheid. Het Hof ziet verder dat de boetes zijn opgelegd voor een brede reeks uitingen van algemeen belang, met name politieke uitingen, kritiek op de Russische regering, rapportages over de Russische inval in Oekraïne en content waarin de rechten van LGBTQ-personen worden ondersteund. Geen van deze boetes is opgelegd na een zorgvuldige beoordeling in het licht van de EVRM-vereisten. In plaats daarvan is gehandeld vanuit de automatische vooronderstelling dat dit type content inherent in strijd is met nationale belangen. De opgelegde sancties waren bovendien duidelijk disproportioneel hoog en zullen een ‘chilling effect’ hebben opgeleverd voor het hosten van kritische content. Art. 10 EVRM is dan ook geschonden.

Andersom heeft Rusland in één geval ook een verplichting aan Google opgelegd om specifieke content te hosten die werd verzorgd door Tsargrad TV. Ook een dergelijke uitingsverplichting levert een inbreuk op de vrijheid van meningsuiting op. Het Hof betwijfelt dat deze verplichting de bescherming van de uitingsvrijheid tot doel had, zoals Rusland heeft gesteld, gelet op het feit dat het tegelijkertijd allerlei kritische content verboden stelde. Het Hof acht de opgelegde boete voor de weigering om aan het verzoek tegemoet te komen zonder precedent en kennelijk disproportioneel. Daarnaast is gebleken van kwade trouw bij de tenuitvoerlegging van de hierbij opgelegde dwangsommen. Art. 10 EVRM is dus ook in dit opzicht geschonden.

Tot slot oordeelt het Hof dat art. 6 lid 1 EVRM is geschonden doordat de Russische rechters onvoldoende motivering hebben gegeven voor de opgelegde boetes. Dit geldt zeker nu de rechter zonder onderscheid alle onderdelen van Google heeft opgelegd om boetes te betalen, zonder te beoordelen of hierover eigenlijk wel rechtsmacht bestaat.

Instantie: Europees Hof voor de Rechten van de Mens

Datum uitspraak: 08-07-2025

ECLI: ECLI:CE:ECHR:2025:0708JUD00370722

Zaaknummer: 37027/22

Wetsartikelen: EVRM art. 10

RECHTSPRAAK

DADA Music en UPFR, HvJ EU 10 juli 2025, zaak C-37/42

Een beheersorganisatie voor naburige rechten heeft met DADA Music een licentieovereenkomst gesloten voor gebruik van fonogrammen. DADA Music moet daarvoor een forfaitair minimumbedrag betalen. Na een wetswijziging komen er vragen op over de redelijkheid daarvan. Het HvJ EU ziet het betalen van redelijke compensatiebedragen als integrerend bestanddeel van het intellectuele-eigendomsrecht (art. 17 lid 2 Hv). Dergelijke bedragen zijn doorgaans niet onredelijk omdat ze bedoeld zijn de levensvatbaarheid van radiostations te beschermen. Wel moet de nationale rechter nagaan of de hoogte van de bedragen in een redelijke verhouding staan tot de economische waarde van het gebruik van de fonogrammen.

In 2011 heeft de UPFR, een organisatie voor het collectieve beheer van de naburige rechten van producenten van fonogrammen, een niet-exclusieve licentieovereenkomst gesloten met DADA Music voor het uitzenden van commerciële fonogrammen. Daarin is bepaald dat DADA Music aan de UPFR een bepaalde vergoeding verschuldigd was op basis van een percentage van haar inkomsten. Volgens de overeenkomst mocht de vergoeding niet lager zijn dan een forfaitair bedrag. In 2018 is een wet in werking getreden waardoor de bepalingen over minimumvergoedingen zijn ingetrokken. Daarom heeft DADA Music geweigerd nog langer de forfaitaire vergoeding te betalen. Volgens de UPFR is dat niet terecht, omdat DADA Music de forfaitaire minimumvergoeding zou moeten blijven betalen totdat een nieuwe berekeningsmethode zou zijn vastgesteld. Hierover is geprocedeerd en in het kader van die procedure zijn prejudiciële vragen voorgelegd aan het HvJ EU.

Voor zover relevant voor het Handvest overweegt het HvJ EU dat bij het bepalen van een billijke of passende vergoeding art. 17 lid 2 Hv in acht worden genomen, mits sprake is van een tenuitvoerlegging van Unierecht in de zin van art. 51 lid 1 Hv. Uit de verwijzingsbeslissing

blijkt dat de relevante wetgeving bedoeld is om twee richtlijnen te implementeren, maar het is aan de nationale rechter om dit verder uit te zoeken en te bevestigen.

Art. 17 lid 2 Hv omvat volgens het HvJ EU niet alleen het recht op bescherming van intellectueel eigendom, maar vormt het recht op een billijke vergoeding daarvan een integrerend bestanddeel. Wel gaat het hier om een recht waarop blijkens art. 52 lid 1 Hv beperkingen kunnen worden gesteld als is voldaan aan de in die bepaling vastgelegde voorwaarden. Het HvJ EU stelt vast dat de vergoedingsregeling in het nationale recht bij wet is voorzien en dat de kern van het recht op intellectuele eigendom er niet door wordt geraakt. Het doel ervan is om rekening te houden met de economische situatie van lokale radiostations, die vanwege hun beperkte publiek en beperkte inkomsten niet in staat kunnen zijn om hoge kosten te dragen. Het HvJ EU acht dit belang van bescherming van de levensvatbaarheid van deze radiostations legitiem. Tot slot is het aan de verwijzende rechter om de evenredigheid te beoordelen. Daarbij geeft het Hof mee dat de economische waarde van het gebruik van de werken in het kader van een uitzending in aanmerking moet worden genomen bij het bepalen van de passende vergoeding. Als een vergoeding ruim onder deze waarde ligt, kan dit in het licht van het evenredigheidsbeginsel als niet billijk of passend worden beschouwd.

Instantie: Hof van Justitie van de Europese Unie

Datum uitspraak: 10-07-2025

ECLI: ECLI:EU:C:2025:551

Zaaknummer: C-37/42

Wetsartikelen: Hv art. 17 lid 2, Hv art. 51 lid 1, Hv art. 52 lid 1, RL 2014/26/EU art. 16 lid 2 en RL 2006/115/EG art. 8 lid 2

RECHTSPRAAK

Bednarek e.a. t. Polen, EHRM 10 juli 2025, nr. 58207/14

Drie mannen zijn op straat mishandeld omdat twee van hen hand in hand liepen. De daders scholden hen daarbij uit met anti-homotermen. De daders zijn weliswaar vervolgd en veroordeeld, maar hun homofobe motieven zijn daarbij niet sterk betrokken. Het Hof wijst erop dat homofobe geweldpleging niet alleen fysieke, maar ook psychologische consequenties kan hebben die in strijd zijn met art. 3 EVRM. Het is problematisch dat Polen geen wetgeving kent die homofobe motieven specifiek strafbaar stelt. Ook al is het homofobe motief hier wel in de beoordeling betrokken, dat is onvoldoende gebeurd, zodat art. 3 en 14 EVRM zijn geschonden.

Klagers zijn in 2013 op straat aangevallen en mishandeld toen zij hand in hand liepen. Volgens hen was de aanval ingegeven door homofobie en hadden de daders hen ook uitgescholden met anti-homotermen. De mogelijke daders werden meteen na het incident aangehouden en bleken dronken te zijn. Zij werden veroordeeld tot een jaar voorwaardelijke gevangenisstraf, maar in de veroordeling en bij de strafoplegging werd maar beperkt rekening gehouden met het homofobe motief.

Voor het EHRM hebben klagers gesteld dat het onvoldoende beoordelen van het homofobe motief in strijd is met art. 3, 6, 13 en 14 EVRM. Het Hof besluit de zaak in het licht van art. 3 jo. 14 EVRM te beoordelen. Het wijst er daarbij allereerst op dat niet alleen fysiek geweldgebruik binnen het bereik van art. 3 EVRM kan vallen, maar ook discriminatoire behandeling die raakt aan de menselijke waardigheid. Dit is in het bijzonder het geval voor een behandeling die is ingegeven door een vooropgezette mening bij heteroseksuelen ten aanzien van een homoseksuele minderheid. In ieder geval moeten discriminerende opmerkingen en beledigingen worden gezien als een verzwarende omstandigheid bij de beoordeling van mishandelingen in het licht van art. 3 EVRM. Dat geldt zeker ook als het gaat om gewelddadige vormen van haatmisdrijven. Het Hof wijst erop dat daders daarbij ook gemengde motieven kunnen hebben, waarbij hun handelen wordt gedreven door situationele factoren naast een

bias jegens een bepaalde groep. Zeer problematisch acht het Hof het als geweld wordt ingegeven doordat homoseksuelen een blijf van affectie tonen. Daarbij gaat het om universele uitdrukkingen van liefde en kameraadschap en daarvoor moet ruimte bestaan, zonder dat mensen bang hoeven te zijn voor het gedrag van anderen. In dit geval leverde het gedrag van de daders dan ook duidelijk een inbreuk op art. 3 EVRM op.

In dit soort gevallen heeft de staat een onderzoeksplicht waarbij ook moet worden nagegaan of homofobe motieven een rol hebben gespeeld. Het Hof wijst er in dit verband allereerst op dat in Polen de regelgeving over haatmisdrijven überhaupt de gronden seksuele oriëntatie en genderidentiteit niet noemt. Polen is van veel verschillende kanten (VN, EU, ECRI, Raad van Europa) aangesproken om deze wetgeving te wijzigen, maar deze aanbevelingen zijn niet opgevolgd. Het Hof zelf heeft duidelijk gemaakt dat de staat bijzondere verplichtingen heeft om geweld jegens LHBTI-personen te bestrijden en te onderzoeken waar het zich voordoet.

In de zaak van klagers hebben de nationale rechters wel enige aandacht besteed aan de seksuele oriëntatie van klagers en aan de homofobe aard van de beledigingen die zij te verduren kregen. Deze discriminatoire attitude heeft de rechter ook veroordeeld. Niettemin valt ook op dat de daders niet zijn vervolgd voor een haatmisdrijf en dat de discriminatoire aard van het handelen niet is meegewogen bij het bepalen van de strafmaat. Dit betekent dat art. 3 jo. 14 EVRM toch is geschonden (6 stemmen tegen 1).

Instantie: Europees Hof voor de Rechten van de Mens

Datum uitspraak: 10-07-2025

ECLI: ECLI:CE:ECHR:2025:0710JUD005820714

Zaaknummer: 58207/14

Wetsartikelen: EVRM art. 3 en EVRM art. 14

RECHTSPRAAK

B.R. t. Zwitserland, EHRM 8 juli 2025, nr. 2933/23

B.R. ondervindt ernstige beperkingen door de ongeneeslijke ziekte SMA. Daarvoor is recent een potentieel effectief medicijn ontwikkeld dat is toegelaten, maar dat niet wordt vergoed voor patiënten ouder dan 20 jaar die continu worden beademd (zoals B.R.). Het EHRM kent een ruime margin of appreciation toe aan de staat. De geformuleerde vereisten zijn in algemene zin wetenschappelijk voldoende onderbouwd en de weigering is ook verder niet kennelijk onredelijk. Met vier stemmen tegen drie concludeert het Hof daarom dat art. 8 EVRM niet is geschonden door het geneesmiddel niet voor B.R. te vergoeden.

Als gevolg van een ongeneeslijke ziekte (SMA type 2) is klaagster sinds haar derde jaar gebonden aan een rolstoel, wordt zij via een sonde gevoed en wordt zij continu beademd. Zij kan communiceren via het touchpad van een laptop en ze kan de joystick van haar rolstoel bedienen. In 2015 behaalde ze een master in de taalkunde en ze werkt als wetenschappelijk assistent aan de Universiteit van Zurich. In 2017/2018 heeft een hoofddarts verzocht om voor haar een behandeling met een net toegelaten medicijn te behandelen. Dit verzoek is afgewezen door de verzekeraar omdat het geneesmiddel nog niet op de lijst van bijzondere geneesmiddelen is opgenomen en nog niet kon worden geconcludeerd dat het geneesmiddel in gevallen als dat van klaagster een groot therapeutisch voordeel zou hebben. In 2019 probeerde klaagster alsnog de nodige middelen te verwerven voor de behandeling via crowdfunding, omdat zij door een experiment had ondervonden dat zij inderdaad baat had bij het medicijn. Intussen liep een procedure tegen de afwijzing van de verzekeraar, waarin deskundigen het belang van het geneesmiddel onderschreven. In 2020 werd het geneesmiddel opgenomen in de lijst van bijzondere geneesmiddelen, onder meer omdat ook een succesvolle individuele behandeling niet voldoende was om de vereiste algemene werkzaamheid van het medicijn aan te tonen. Het feit dat het geneesmiddel inmiddels op de lijst stond was evenmin voldoende omdat personen van ten minste 20 jaar oud die continu beademd worden, zoals

klaagster, hoe dan ook van verzekering voor het medicijn waren uitgesloten.

Voor het EHRM heeft klaagster gesteld dat de weigering het geneesmiddel te vergoeden een schending vormt van art. 8 EVRM. Het Hof stelt voorop dat het in dit geval gaat om een kwestie die elementen van zowel positieve als negatieve verplichtingen in zich draagt. Net als in eerdere kwesties over toelating van geneesmiddelen laat het in het midden van welke van de twee sprake is, maar onderzoekt het primair of een redelijk evenwicht is gevonden tussen de verschillende belangen. Daarbij laat het een ruime margin of appreciation aan de staat, nu deze beter in staat is om de medische behoeften en mogelijkheden te beoordelen en een goed evenwicht te vinden tussen de concurrerende belangen van het individu en de gemeenschap. Ook acht het Hof het niet zijn taak om zich uit te spreken over kwesties die uitsluitend tot het medische domein behoren.

In het onderhavige geval oordeelden de nationale instanties dat de voorgelegde medische studies geen wetenschappelijk bewijs leverden voor een groot voordeel van het geneesmiddel voor patiënten met SMA type 2 die ten minste twintig jaar oud waren en permanente beademing nodig hadden. Dat dit mogelijk voor klaagster anders was, maakte dit niet anders; de effectiviteit in een speciaal geval kan niet in de plaats komen van algemeen bewijs op basis van wetenschappelijke kennis. Het Hof kan deze conclusie alleen in twijfel trekken als deze willekeurig of kennelijk onredelijk was. De door de nationale instanties aangelegde criteria acht het niet irrelevant. De eraan gegeven uitleg was bovendien niet willekeurig of kennelijk onredelijk. De staat heeft verder rekening gehouden met de noodzaak van gelijke behandeling van andere potentiële klagers en dat haar belangen moesten worden afgewogen tegen de (in dit geval zeer hoge) kosten voor het gezondheidsstelsel en de sociale verzekeringen. Art. 8 EVRM is dan ook niet geschonden (4 stemmen tegen 3).

Het Hof neemt evenmin aan dat art. 3 EVRM is geschonden. Haar lijden sinds de vroege kindertijd is van natuurlijke aard en de weigering van de vergoeding van de kosten van een (niet wetenschappelijk aantoonbaar effectieve) draagt aan dat lijden niet rechtstreeks bij. Het EVRM verschaft bovendien geen vrije toegang tot een medische behandeling, hoe wenselijk die op zichzelf ook is.

Ten slotte heeft klaagster aangevoerd dat art. 8 jo. 14 EVRM is aangetast omdat sprake zou zijn van een ongelijke behandeling gebaseerd op haar gezondheidstoestand. Klaagster heeft daarbij gewezen op verschillende vergelijkingsgroepen. De vergelijking met personen zonder beperking kan zij bij het Hof niet aanvoeren omdat ze dat op nationaal niveau ook niet heeft gedaan; daarbij zijn de nationale rechtsmiddelen dus niet uitgeput. Over het verschil in behandeling tussen klaagster en SMA-patiënten die wel aan de eisen voor vergoeding voldoen heeft het Hof in het kader van art. 8 EVRM al geoordeeld dat er een voldoende rechtvaardiging

bestaat. Dit oordeel gaat ook in het licht van art. 14 EVRM op, zodat de klacht hierover kennelijk ongegrond en daarmee niet-ontvankelijk is.

Instantie: Europees Hof voor de Rechten van de Mens

Datum uitspraak: 08-07-2025

ECLI: ECLI:CE:ECHR:2025:0708JUD000293323

Zaaknummer: 2933/23

Wetsartikelen: EVRM art. 8

RECHTSPRAAK

**Arvanitis en Phileleftheros Public Company Limited t.
Cyprus, EHRM 3 juli 2025, nr. 49917/22**

In een krant verscheen in 2007 een artikel waarin een advocaat beschreef hoe hij twee schilderijen van zijn ouders had terug weten te krijgen die tijdens de Turkse invasie van Cyprus waren verdwenen. Dit lokte een column uit waarin de onethische werkwijze van de advocaat sterk werd bekritiseerd. Een smaadprocedure van de advocaat hierover was succesvol. Het EHRM oordeelt dat daarbij te weinig rekening is gehouden met het publieke belang dat werd besproken in de column en met het feit dat de advocaat kritiek zelf had uitgelokt. Art. 10 EVRM is dan ook geschonden.

Klager is de uitgever van de krant Philiftheros. In 2007 verscheen in deze krant een column over een advocaat die eerder in een ingezonden stuk had verteld hoe hij twee schilderijen van zijn familie had teruggekregen na de Turkse invasie door een geldsom te betalen aan onbekenden en door een van de schilderijen te vervangen door een vervalsing. In het krantenartikel uitte de columnist scherpe ethische kritiek op het handelen van de advocaat en betitelde hij hem als een verrader. De advocaat stelde daarop een succesvolle civiele smaadclaim in tegen de krant vanwege de reputatieschade die het gevolg ervan zou zijn.

Voor het EHRM heeft klager gesteld dat art. 10 EVRM is geschonden door de toewijzing van de smaadclaim. Het Hof erkent dat het artikel schade gedaan kan hebben aan de reputatie van klager. Het ging om een publicatie over een onderwerp van algemeen belang, namelijk de restitutie van eerder buitgemaakte goederen aan de rechtmatige eigenaren. De advocaat zelf was weliswaar geen publiek persoon, maar hij heeft zich zelf wel blootgesteld aan kritiek door een artikel te publiceren over het terugkrijgen van de schilderijen. Daardoor heeft hij een discussie geopend waarbij hij kon verwachten dat het stuk kritisch zou worden bekeken. Verder heeft de column geen commentaar geleverd op de persoon van de advocaat, maar richtte deze zich alleen op het onderwerp dat de advocaat zelf had aangedragen. De column bevatte alleen waardeuitingen. Deze waren virulent getoonzet, maar een journalist mag ook

overdrijven en provoceren en het artikel ging de grenzen van het aanvaardbare niet te buiten. De column bevatte een aantal onjuiste omschrijvingen van wat de advocaat in zijn artikel zou hebben vermeld, maar het Hof ziet niet dat lezers daardoor zouden kunnen zijn misleid of dat de omschrijvingen geen enkele feitelijke grondslag waren. Het Hof concludeert hieruit dat de aangevoerde redenen niet relevant en voldoende waren om de opgelegde schadevergoeding te kunnen rechtvaardigen. Art. 10 EVRM is dan ook geschonden.

Instantie: Europees Hof voor de Rechten van de Mens

Datum uitspraak: 03-07-2025

ECLI: ECLI:CE:ECHR:2025:0703JUD004991722

Zaaknummer: 49917/22

Wetsartikelen: EVRM art. 10

RECHTSPRAAK

A.R. t. Verenigd Koninkrijk, EHRM 1 juli 2025, nr. 6033/19

Een taxichauffeur met een onderwijskwalificatie is beschuldigd van verkrachting van een passagier. Hij is vrijgesproken, maar de aanklachten en de vrijspraak zijn vermeld op zijn strafblad. Daardoor lukt het de man niet meer om een baan als docent of taxichauffeur te krijgen. Het EHRM constateert dat zo'n aantekening alleen wordt gemaakt als die 'relevant' is. Dat is een erg breed begrip dat veel discretie laat. Vanwege de vergaande potentiële gevolgen moet dan voldoende houvast worden gegeven aan de uitvoerders, maar dat is niet gebeurd. De inbreuk op art. 8 EVRM is dan ook niet voldoende voorzien bij wet.

Klager – een man met een onderwijskwalificatie die als taxichauffeur werkte – is in 2010 beschuldigd van verkrachting van een 17-jarige passagier. Klager ontkende en is in 2011 vrijgesproken. Toen hij later weer als docent wilde gaan werken, werd hem zijn strafblad (enhanced criminal record certificate (ECRC)) tegengeworpen. Weliswaar stond daarop vermeld dat hij geen veroordelingen had, maar ook de aanklacht wegens en vrijspraak van verkrachting. Klager heeft bezwaar gemaakt tegen de vermelding op het ECRC en het gebruik daarvan in verband met de mogelijkheid om als docent op te treden. Hierover is geoordeeld dat de informatie wel degelijk relevant kon zijn omdat klager zou gaan werken met jonge vrouwen van dezelfde leeftijd. Toen klager in 2012 in aanmerking wilde komen voor een functie als privéchauffeur stuitte hij op hetzelfde bezwaar vanwege de aantekening op het ECRC. Hij heeft daarover geprocedeerd, maar is daarbij in het ongelijk gesteld.

Voor het EHRM heeft klager gesteld dat art. 8 EVRM is geschonden door de vermelding van de aanklacht en de vrijspraak op het ECRC. Het EHRM merkt op dat naar nationaal recht voor dit type aantekeningen 'relevantie' het enige criterium is. Vermeld is niet in welk soort gevallen welke informatie die relevantie kan hebben. Evenmin waren er voldoende gedetailleerde beleidsregels beschikbaar die het voor de bevoegde ambtenaren mogelijk maakte om die relevantie te beoordelen. Het Hof merkt op dat het al eerder heeft uitgesproken dat in het

algemeen een ECRC neerkomt op een ‘killer blow’ voor iemand die hoopt ooit nog bepaalde functies uit te kunnen oefenen. Het Britse hooggerechtshof heeft ook al wel onderkend dat er een risico is dat een werkgever negatieve consequenties verbindt aan een ECRC onder de veronderstelling dat er toch een zekere schuld uit spreekt. Het Hof merkt op dat het probleem nog wel iets groter is dan dat alleen: als aantijgingen onjuist zijn, hebben ze geen enkele betekenis voor de geschiktheid van iemand voor een bepaalde functie. In dit geval is gegeven dat de aantijgingen – mits correct – klager evident ongeschikt zouden maken voor de functies die hij wilde uitoefenen. Het is echter erg moeilijk om in dit soort gevallen goede ‘guidance’ te geven aan een werkgever die daarover een oordeel moet uitspreken en die kennisneemt van de inhoud van een ECRC.

Gelet hierop overweegt het Hof dat de wettelijke bepalingen en de beperkte geboden handvatten leidden tot een excessief brede discretie en een te beperkte bescherming tegen willekeurige uitoefening daarvan. De vermelding op de ECRC was dan ook niet voldoende voorzien bij wet en daarmee in strijd met art. 8 EVRM.

Instantie: Europees Hof voor de Rechten van de Mens

Datum uitspraak: 01-07-2025

ECLI: ECLI:CE:ECHR:2025:0701JUD000603319

Zaaknummer: 6033/19

Wetsartikelen: EVRM art. 8